

Djur inom småbarnspedagogik; en möjlighet eller utopi

**En kvalitativ studie om pedagogers attityder mot djur inom
småbarnspedagogiken**

Erik Antfolk
Julia Södergård
Malin Koskela

Examensarbete för Socionom (YH)
Utbildningsprogrammet för det sociala området
Vasa 2019

EXAMENSARBETE

Författare: Erik Antfolk, Julia Södergård, Malin Koskela

Utbildning och ort: Det sociala området Vasa

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Småbarnspedagogik

Handledare: Ralf Lillbacka och Åsa Carlsson

Titel: Djur inom småbarnspedagogik; en möjlighet eller utopi

Datum 26.8.2019

Sidantal 44

Bilagor 2

Abstrakt

Examensarbetets syfte är att ta reda på hur pedagoger inom småbarnspedagogiken förhåller sig till djur inom småbarnspedagogiken. Våra frågor som vi strävar till att få svar på är: Finns det möjligheter att ha djur inom småbarnspedagogiken? Finns det stöd för att ha djur inom småbarnspedagogiken utgående från de styrdokument vi har i Finland? Kan barnen lära sig om empati av djur?

I teoridelen presenteras hur djur påverkar människor, green care metoder, styrdokument som berör småbarnspedagogiken, socialpedagogik, pedagogik samt hur djurassisterat arbete ser ut i Finland och i andra länder.

Vi genomförde fyra kvalitativa öppna enkäter med lärare inom småbarnspedagogik. Av vår undersökning framkom det att lärarna ansåg att ha djur inom småbarnspedagogiken kan innebära eventuella praktiska problem, men de var också ganska övertygade om att djur inom småbarnspedagogik kan utveckla barnens empatiska förmågor.

Språk: Svenska
socialpedagogik

Nyckelord: Småbarnspedagogik, djur, green care,

OPINNÄYTETYÖ

Tekijät: Erik Antfolk, Julia Södergård ja Malin Koskela

Koulutus ja paikkakunta: Sosiaaliala Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Varhaiskasvatus

Ohjaaja(t): Ralf Lillbacka ja Åsa Carlsson

Nimike: Eläimiä varhaiskasvatuksessa; mahdollisuus tai utopia

Päivämäärä 26.8.2019 Sivumäärä 44

Liitteet 2

Tiivistelmä

Tämän opinnäytön tarkoitus on selvittää miten varhaiskasvatuksen opettajat suhtautuvat eläimiin varhaiskasvatuksessa. Kysymyksemme, joihin pyrimme vastaamaan, ovat: Onko mahdollista pitää eläimiä varhaiskasvatuksessa? Onko tarpeeksi tukea eläinten pitämiseen varhaiskasvatuksessa Suomessa olevissa virallisissa ohjausasiakirjoissa? Ja oppiiko lapsia eläimistä empatiaa?

Teoriaosassa esitellään, miten eläimet vaikuttavat ihmisiin, green care-menetelmistä, ohjausasiakirjoja jotka vaikuttavat varhaiskasvatukseen, sosiaalipedagogiikkaan, pedagogiikkaan ja miten eläinten avustama työ näyttää Suomessa ja muissa maissa.

Teimme neljä laadullista haastattelua varhaiskasvatuksen opettajien kanssa.

Kyselystämme havaittiin, että opettajat katsoivat, että eläinten pitäminen varhaiskasvatuksessa voi aiheuttaa mahdollisia käytännön ongelmia, mutta he olivat myös varsin vakuuttuneita siitä, että varhaiskasvatuksen eläimet voivat kehittää lasten empaattista kykyä.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Varhaiskasvatus, eläimiä, greencare, sosiaalipedagogiikka

BACHELOR'S THESIS

Author: Erik Antfolk, Julia Södergård and Malin Koskela

Degree Programme: Social service Vaasa

Specialization: primary teaching

Supervisor(s): Ralf Lillbacka and Åsa Carlsson

Title: Animals in primary teaching; possibility or utopia?

Date 26.8.2019 Number of pages 44

Appendices 2

Abstract

The purpose of the thesis is to find out how pedagogues in primary teaching relate to animals in pedagogy. Our questions that we strive to answer are: Is it possible to have animals in primary teaching? Is there support for having animals in primary teaching within the control documents we have in Finland? And do children learn empathy from animals.

In our theory chapter we will present how animals affect people, green care methods, steering documents that concern primary teaching, social pedagogy and pedagogy.

The theory section presents how animals affect people, green care methods, steering documents that affect primary teaching, social pedagogy, pedagogy and how animal-assisted work looks in Finland and other countries. We conducted four qualitative interviews with teachers in primary teaching. From our survey, it was found that teachers considered that having animals in primary teaching could pose potential practical problems, but they were also quite convinced that animals in primary teaching could develop children's empathic abilities.

Language: Swedish

Key words: primary teaching, animals, green care, social

pedagogy

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställning.....	2
3	Styrdokument.....	3
3.1	Grunderna för planen för småbarnspedagogik	3
3.2	Lagen om småbarnspedagogik 540/2018.....	5
3.3	Barnkonventionen	6
4	Pedagogik.....	8
4.1	Pedagogikämnets tre utgångspunkter	8
4.1.1	Uppfostran.....	8
4.1.2	Undervisning	10
4.1.3	Utbildning.....	10
4.2	Småbarnspedagogik i Finland idag	10
4.2.1	Lärandet som en social aktivitet.....	11
4.2.2	Hund i småbarnspedagogik.....	12
4.2.3	Pedagogens kompetens i förändring	12
4.2.4	Framtidens pedagoger.....	13
5	Socialpedagogik	13
5.1	Socialpedagogikens rötter	14
5.2	Socialpedagogikens grundläggande utgångspunkter	14
5.3	Begrepp inom socialpedagogik.....	15
5.4	Green Care.....	17
5.5	Bandet till hästarna och stallet som ett andra hem	18
6	Didaktik.....	19
6.1	Utomhusdidaktik.....	19
7	Djur-assisterat arbete.....	20
7.1	Flockbeteende.....	20
7.2	Metoder inom djur-assisterat arbete.....	22
7.2.1	Med hästens hjälp.....	24
7.2.2	Ridterapi	25
7.2.3	Läshund	27
7.2.4	Finlands lurviga kompisar rf.....	27
7.2.5	Kompishund.....	27
7.3	Det essentiella bandet mellan djur och människa.....	28
8	Hundens effekt på det psykiska och fysiska välmåendet.....	29
8.1	Hundens som friskvårdare	29
8.2	Hund som pedagogisk resurs	30

8.3	Fysisk aktivitet och grön miljö	31
8.4	Djur förebygger våld och ohälsa.....	31
9	Sammanfattning av teoridelen.....	31
10	Undersökningens genomförande	33
10.1	Metodval.....	34
10.2	Val av respondenter	34
10.3	Datainsamling och sekretess	35
10.4	Analysmetod	35
11	Analys och sammanfattning	35
11.1	Pedagogernas arbetserfarenhet.....	35
11.2	Pedagogernas personliga erfarenhet av djur	37
11.3	Sammanfattning av analysen.....	38
12	Slutdiskussion	39

1 Inledning

Den största delen av den forskning som finns angående människor och djurs samspel behandlar personer som är i behov av någon form av terapi eller ensamma äldre. Vi har valt att inrikta oss på samspelet mellan barn inom småbarnspedagogiken och djur samt hur pedagogerna ser på den möjligheten.

Småbarnspedagogiken baserar sig på lagen om småbarnspedagogik samt grunderna för planen för småbarnspedagogik. Grunderna för planen för småbarnspedagogik definierar vad dess uppdrag och allmänna mål är, hur verksamhetskulturen bör se ut, hur man planerar och genomför den pedagogiska verksamheten, stöd för barnets utveckling och lärande. Hindrar de styrdokument som finns att ha djur inom småbarnspedagogiken eller inte. Styrdokumentet är tolkningsbara och det finns en viss lokal frihet till att tolka dem på det sätt som passar, men barnens välmående kommer alltid först.

Vi valde detta tema eftersom vi tycker det är väldigt intressant och utmanande att kunna använda sig av ett annat sätt att lära ut inom småbarnspedagogiken, istället för den traditionella modellen. Att djuren får stå för en stor del av undervisningen och att det finns möjlighet för barn att pröva på denna typ av inläring. Man kan få med hela läroplanen genom att använda djur inom småbarnspedagogik, vilket är intressant och något som är värt att pröva på.

Vi anser det är viktigt att barnen får möjlighet att få bekanta sig och pröva på denna modell eftersom barn ofta trivs med djur och kan lära sig väldigt mycket av dem. Tidningen Lärarnas tidning som är verksam i Sverige hade gjort ett reportage om en svensk förskola som baserade sin verksamhet på att eleverna tog hand om djur och spenderade tid med dem (Lärarnas tidning, 2016). Den här artikeln fick oss att intressera oss för ämnet. Artikeln tog upp det att barn lär sig om både finmotorik och grovmotorik samt empati och hänsyn till både andra människor och djur när djur och barn får vara tillsammans. Det lyfts också fram att barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar mår väldigt bra av att vara med djuren. Samvaron med djuren blir kravlös, lugn och skön. Förskolan gjorde även ett socialpedagogiskt arbete genom att samla barnen och deras familjer kring djurens skötsel. Välmående bland människor handlar bl.a. om att känna att man tillhör en gemenskap. Familjerna får genom djurskötseln en möjlighet till att göra något tillsammans. Att göra saker tillsammans ökar känslan av att man är en del av något.

Vi tycker även att det är viktigt att djuren ska få ta en större plats inom olika sociala områden i dagens läge eftersom många studier påvisar goda effekter att vara i kontakt med djur. Djur används redan en del inom olika sociala områden t.ex. skolor, serviceboenden och inom småbarnspedagogik men möjligheterna till att utveckla det vidare finns.

2 Syfte och frågeställning

Syftet med det här examensarbetet är att undersöka pedagogers attityder gentemot djur inom småbarnspedagogiken.

- Finns det möjligheter att ha djur inom småbarnspedagogiken?
- Finns det stöd för att ha djur inom småbarnspedagogiken utgående från de styrdokument vi har i Finland?
- Kan barnen lära sig om empati av djur?

Vi upplever att tanken att ha djur i småbarnspedagogiken inte riktigt finns hos finländska lärare inom småbarnspedagogik, eller åtminstone är det inget som vi anser att diskuteras så frekvent. En orsak varför vi upplever så är för att det finns mycket litteratur och forskning med djur i t ex i äldreomsorg eller olika socialpedagogiska verksamheter men inget specifikt för småbarnspedagogiken. Vi kommer att genomföra kvalitativa intervjuer med lärare inom småbarnspedagogik som har olika arbetserfarenhet och är i olika åldrar för att kunna identifiera eventuella skillnader i deras attityd mot djur inom småbarnspedagogik.

Vi har valt att fokusera på de positiva effekterna av umgänge med och relationer till djur. Därför har studier om hälsorisker, skador, sjukdomar och spridning av smittor uteslutits. Det finns mycket forskning beträffande hur allergi kan utvecklas av olika typer av husdjur och boskapsdjur samt forskning som påstår att barn som växt upp med husdjur har mindre chans till att utveckla pälsdjursallergi eller astma. Vi kommer inte att ha möjlighet till att undersöka djurens effekt inom småbarnspedagogiken på plats eftersom det inte finns i vår närmiljö. På Kimitoön finns ett daghem som använder sig av djur i verksamheten men vi har inte resurser att besöka det. Inom socialpedagogiken finns det forskningar som undersöker sambandet

mellan människors kön och djur men vi kommer inte gå in på vilka skillnader det finns på barnens kön och vilka djur de föredrar eller har sammanförts med i tidigare forskning.

3 Styrdokument

Detta kapitel behandlar de styrdokument som finns för småbarnspedagogiken i Finland, det vill säga Grunderna för planen för småbarnspedagogik, Lagen om småbarnspedagogik 540/2018 samt barnkonventionen. Styrdokumenterna fungerar som riktlinjer för småbarnspedagogiken och bestämmer över vad som är möjligt och vad som inte är möjligt att genomföra i småbarnspedagogiken.

3.1 Grunderna för planen för småbarnspedagogik

Grunderna för planen för småbarnspedagogik utfärdades av Utbildningsstyrelsen år 2016. År 2018 uppdaterades den och togs i bruk augusti 2019. Utbildningsstyrelsen beskriver syftet på följande sätt:

”Syftet är att främja genomförandet av den småbarnspedagogiska verksamheten på lika grunder i hela Finland, uppfylla de mål för småbarnspedagogiken som finns i lagen samt styra kvalitetsutvecklingen inom småbarnspedagogiken. Det centrala innehållet i småbarnspedagogiken definieras i grunderna. Utgångspunkten för grunderna för planen för småbarnspedagogik har varit de förändringar som skett i barnens uppväxtmiljö och i verksamhetsmiljön inom småbarnspedagogiken.” Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2018, 7).

Vi anser att syftet för grunderna för planen för småbarnspedagogik kan uppfyllas genom att inbegripa djur inom småbarnspedagogiken. Inget talar direkt emot det, djur har genom tiderna funnits nära människan. Att ha djur, och kunskap om djur är både nyttigt för de emotionella färdigheterna och allmänbildande. Verksamhetsmiljön inom småbarnspedagogiken kommer att fortsätta förändras och vi hoppas att fler daghem överväger att använda sig av djur på något sätt i framtiden. Grunderna för planen för småbarnspedagogiken tar upp hur viktigt det är för barnen att få bilda sin egen uppfattning av sig själva, andra och den omgivande miljön. Man skall sträva till att få barnen motiverade och att de förstår att man kan lära sig på nya och olika sätt. (2018, 23). Djur är en del av barnens omgivande miljö och vad vore bättre än att barnen får lära sig direkt om dem på daghemmet istället för genom en bok eller bilder? Vissa barns naturliga lust och nyfikenhet

kan stödas av ett tryggt djur ifall att barnet i fråga inte har modet att själv upptäcka nya saker. En hund kan vara ett större stöd för barn än en vuxen. Det skall också finnas stöd enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik för utveckling av barnens visuella, verbala, musikaliska och kroppsliga uttrycksförmåga. Barnen skall också få ta del av kulturarvet och konstarter (2018, 44). Att bekanta sig med kulturarvet kan i praktiken innebära att barnen besöker en bondgård eller en annan plats med djurhushållning. I Finland har vi ett starkt kulturarv av djurhushållning eftersom den största delen av befolkningen ända till 1900-talets mitt var sysselsatta med någon form av lantbruk. Grunderna för planen för småbarnspedagogiken menar att målet med vården som barnet får inom småbarnspedagogiken är att barnet ska få känna sig värdesatt, förstådd och få uppleva samhörighet med andra individer. (2018, 23-24). Vi vill påstå att barn kan lära sig bättre hur de egna gärningarna påverkar andra genom att umgås med djur än med människor eftersom djurets känslor tydligt reflekteras genom dess beteende. Grunderna för planen för småbarnspedagogiken tar också upp hur viktigt det är med den mångsidiga kompetensen och förklarar den på följande sett:

“Mångsidig kompetens ses som en helhet som innehåller kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens betyder även att du ska ha färdigheter att använda det som lärts ut i situationer där det krävs. Barnens sätt att utöva sina kunskaper och färdigheter påverkas av deras egna åsikter, inställning och vilja. Genom utvecklingen av mångsidig kompetens så växer barnen som människor och som representant i sin grupp. Barnens mångsidiga kompetens stimuleras utgående från en kvalitativ pedagogisk verksamhet. Verksamhetskulturen, lärmiljöernas användning samt stödandet av barnens välbefinnande och lärande påverkas av utvecklingen av den mångsidiga kompetensen.” Grunderna för planen för småbarnspedagogiken (2018, 24).

Lärmiljöerna där barnen är ska utvecklas så att målsättningen som bestäms för småbarnspedagogiken kan åstadkommas och att de stärker barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala kunskaper och förmågan att lära sig. Djur har en positiv inverkan på att stärka en sund självkänsla hos människor. Man kan vara sig själv tillsammans med djur. Lärmiljöerna ska ge barnen tillfällen att undersöka världen med alla sina sinnen och med hela kroppen. Man ska kunna arbeta mångsidigt i grupper av varierande storlek, så att alla får chans att medverka i sysselsättningarna och kommunikationen. Genom att komma överens om gemensamma regler och metoder så tillför man till att etablera en trygg lärmiljö som formas av ömsesidig respekt och gemensamt ansvar. Grunderna för planen för småbarnspedagogiken menar att inom den småbarnspedagogiska verksamheten så hör även naturen, lekparken, gården och den planerade miljön, så som byggnader till lärmiljöerna.

Dessa lärmiljöer tillhandahåller upplevelser, material och varierande möjligheter att leka och utforska. De ska även användas som områden för fysisk aktivitet, naturupplevelser och inläring. Vid planeringen av lärmiljöer så uppkommer det också ett naturligt tillfälle för personalen att samarbeta med vårdnadshavarna. (2018, 33-34) Djur bidrar till ytterligare en sfär av lärmiljöer, att ha ett litet stall på daghemsgården ger barnen mer möjligheter till att genom lek och nyfikenhet utvecklas som individer.

3.2 Lagen om småbarnspedagogik 540/2018

Vi har valt att ta med lagen om småbarnspedagogiken eftersom vårt tema berör småbarnspedagogiken och i lagen kommer det fram en hel del saker såsom att barnen skall lära sig samarbete och samspel samt att man skall vägleda barnen mot ett etiskt ansvarstagande, hållbart handlingsätt och respekt för andra människor. Vi tror att det här skulle kunna förverkligas med hjälp av att ha djur med i verksamheten. Lagen tar också upp vårdnadshavarnas samt barnens rätt till att vara delaktiga i planeringen och inflytande vilket då skulle kunna vara att ha djur med i småbarnspedagogiken.

Enligt lagen om småbarnspedagogiken (540/2018, 3 §) så är syftet alltid att se till barnets bästa (4 §), genom att bland annat främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling. Lagen säger också man skall stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande. Man skall uppfylla utbildningsmässig jämlikhet genom att ordna en mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande.

I lagen om småbarnspedagogiken (540/2018, 3 §) så skall miljön vara utvecklande och främja lärande samt vara hälsosam och trygg. Med trygg menas bland annat ett verksamhetssätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken. Barnen skall inte utsättas för våld, mobbning eller andra former av trakasserier utan skyddas från dessa. Lokalerna och redskapen för verksamheten ska vara säkra, sunda och ändamålsenliga och tillgängligheten ska beaktas (10 §).

Enligt lagen om småbarnspedagogiken (540/2018, 3 §) skall alla barn ha en likvärdig möjlighet till småbarnspedagogik. Lagen skall främja jämställdhet och likvärdig behandling samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund. Lagen har som mål

att identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, ordna ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete.

Lagen säger också att syftet med småbarnspedagogiken är att utveckla barnets förmåga till samarbete och samspel, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingsätt, respekt för andra människor och samhälls-medlemskap, säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt, i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och hens helhetsbild över välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet. Lagen om småbarnspedagogiken (540/2018, 3 §).

Kommunen skall också samarbeta men då med de instanser som ansvarar för undervisning, idrott och kultur, barnskydd och annan socialvård, rådgivningsverksamhet och övrig hälso- och sjukvård och andra nödvändiga aktörer (7 §).

Barnets åsikter och önskemål skall tas i beaktande vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken i enlighet med barnets ålder och utveckling (540/2018, 20 §). Även barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska få möjligheten att delta i och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken för barnet. Barnen och deras föräldrar eller andra vårdnadshavare ska vid verksamhetsstället regelbundet ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av småbarnspedagogiken.

3.3 Barnkonventionen

Konventionen om barns rättigheter i Finland togs i kraft år 1991. Barnkonventionen är det avtal om mänskliga rättigheter som tagits i kraft av flest länder i världen. I dagens läge finns det 193 länder som är anknutna, Enbart USA och Sydsudan är inte med konventionen.

Barnkonventionen grundades för att säkerhetsställa barnets speciella behov och intressen, konventionen gäller för alla barn som ännu inte är myndiga. Oberoende om man är äldre eller yngre har alla samma rättigheter. (Lapsiasia 2019).

När barn vet om sina rättigheter resulterar det för det mesta med respekt för andra. Ifall barnet känner till sina rättigheter kan barnet använda det som ett verktyg då hen upplever

orättvisor samt dåligt bemötande. Barn som redan från väldigt ung ålder har kännedom om vad de har rätt till har större chans att stärka trygghet och självförtroende samt kompetens att konfrontera och föra fram sin åsikt. På ett daghem kan man se barnkonventionen som ett hjälpmedel att reflektera över sin verksamhet mot och som ett styrdokument att tillämpa vid etiska frågeställningar som man kan stöta på i vardagen. (Lapsiasia 2019)

Barnkonventionen innefattar 54 uttalanden som lyfter fram att alla barn har samma möjligheter att få sina behov tillfredsställda, var de än befinner sig på jorden. Var femte år måste de länder som undertecknat Barnkonventionen överlämna skriftliga redogörelser till FN:s kommitté för barnets rättigheter om vad de har verkställt för att fullfölja Barnkonventionen. I Finland är det utrikesministeriet som står till svars för redogörelsen. I följande skede överlägger kommittén tillsammans med representanter för landets regering och ger förslag gällande saker som landet som bör utvecklas. Det är barnombudsmannens uppgift att kontrollera och se till att barnets rättigheter tas till hänsyn i Finland.

Barnkonventionen bygger på fyra huvudprinciper, när man läser dessa artiklar ska man ha dessa i minne. (Lapsiasia 2019)

De fyra huvudprinciperna lyder:

Stycke 2 - Alla barn har samma värde och lika rättigheter. Inget barn ska särbehandlas.

Stycke 3 - Gällande alla beslut som berör barn ska alltid barnets bästa främjas, vad det bästa för barnet är utgår från varje barns individuella behov.

Stycke 6 – Tar upp att varje barn har rätt att leva och att staten ska säkra de mest fördelaktiga villkoren för att barnet ska överleva och utvecklas i eget tempo.

Stycke 12 – Lyfter upp att varje barn har rätt att yttra sina åsikter som berör hen. Gällande barnens åsikter bör man också väga in hens ålder och mognad

Andra viktiga stycken ur barnkonventionen är b.l.a.

Stycke 19 – Barnet ska värnas mot alla typer av våld, misshandling och utnyttjande.

Stycke 26 – Ett barn ska ha rätt till social trygghet

Stycke 14 – Barnet har rätt till yttrandefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. De råd föräldrarna ger barnet i denna kontext ska respekteras.

Stycke 23 – Bästa möjliga vård och hjälp ska ges till handikappade barn, som gynnar dess självsäkerhet och medverkan.

Stycke 24 – Ett barn har rätt till bästa tänkbara hälsa och till den hälso-och sjukvård den behöver.

De nationella styrdokumenterna bygger till stor del på barnkonventionens principer och eftersom att vi anser att det inte finns något som förhindrar djur inom småbarnspedagogik i styrdokumenterna så finns det inte heller det i barnkonventionen. (Lapsiasia 2019).

4 Pedagogik

Ordet pedagogik kommer från det grekiska ordet paidagogiké vilket betyder att leda en pojke till skolan och det är just det som pedagogik lite handlar om en förmåga att förmedla, lära ut något eller en persons förmåga att lära ut någonting till andra människor. Det är också ett speciellt ledarskap, som utgår från mål som anses önskvärda att uppnå.

4.1 Pedagogikämnets tre utgångspunkter

Enligt Svensson (2009, 11-12) så handlar ämnet pedagogik till grunden om uppfostran, undervisning och utbildning. Man brukar tala om att de är aktiviteter och verksamheter som utgör pedagogikämnets kunskapsobjekt. Det är lätt att tro att en aktivitet/verksamhet endera är uppfostran, undervisning eller utbildning, så är det inte. En aktivitet/verksamhet kan på samma gång vara uppfostran, undervisning och utbildning alltså överlappar de tre begreppen varandra. Begreppen handlar om olika attribut hos aktiviteten/verksamheten och att de kan ha olika attribut samtidigt.

4.1.1 Uppfostran

Av de tre u:na så är uppfostran det mest primära och genuina. I pedagogikämnets tidiga historia har uppfostran haft stor betydelse. Senare århundraden stämplats av en viss

revolution gentemot uppfostran som verksamhet. Det har gällt auktoritetsbunden uppfostran. Uppfostran som begrepp har kommit att associeras med auktoritetsbunden uppfostran. Därför har ordet uppfostran inte alltid varit så populärt. I motsats till auktoritetsbunden uppfostran har demokratisk fostran funnits som en valmöjlighet. I den här beskrivningen ses demokratisk fostran som en typ av uppfostran, vilket betyder att uppfostran inte enbart ses som auktoritetsbunden uppfostran. I den här beskrivningen av kunskapsbildning inom uppfostran lyfter man upp revolutionen mot den auktoritetsbundna uppfostran och begrepp som till viss del ersatt uppfostran. Även om man försöker avhålla sig från begreppet uppfostran så kan det inte undvikas totalt. (Svensson, 2009, 12).

Under 1700-talet var frihets- och utvecklingstänkande av stort värde. Det pedagogiska tänkandet från den här tiden och framåt präglades av ett allmänt uppror mot auktoriteter. Den allmänna revolutionen mot uppfostran gynnades av de negativa auktoritetsbundna typerna av uppfostran som fanns i hem och skola. Det här ledde till att man ville slå sig fri från uppfostran och det tvång som fanns i samhället, av familjerna samt föräldrarna. Den stigande individualismen utvecklades och människans personliga frihet hyllades. I naturen och den mänskliga naturen sattes utgångspunkten. Tillbaka till naturen blev den här tidens fältrop. Den naturliga utvecklingen ersatte uppfostran. (Svensson, 2009, 12-13).

Inom vetenskapen blev utvecklingstänkandet grundläggande under de kommande århundradena. Utvecklingstänkandet har haft betydelsefull influens på pedagogikens område eftersom att pedagogik övervägande handlar om utveckling, specifikt individuell utveckling genom lärande. Det har även sin grund i en generell inriktning och tro på utveckling i samhället. Det som blev avgörande för synen på pedagogik var tron på förnuftet, upplysning, vetenskap och kunskap. (Svensson, 2009, 13)

Samhällets uppfostrande funktion har i hög utsträckning betraktats genom termer av socialisation och påverkan. Det har varierat mycket i hur man valt att se på påverkan och socialisation. Beträffande påverkan så har det talats om effekten mellan människor som något yttre, förhållandevis mekaniskt, i linje med en kunskapssyn som varit betonad till det observerbara, kvantitativa och på yttre samband, som i hög grad skall vara orsakssamband. Många har dragit slutsatsen att vi måste slå oss fria från påverkan eftersom att synen på påverkan ser ut på det här sättet. Medan andra finner sig i att det är sådan som världen är och har valt att utforska hur påverkan fungerar och förbättra den påverkan som i vilket fall som helst ändå sker. Det primära kollektiva problemet är, oberoende av hur man förhåller sig till

påverkan, att den här synen inte ger plats för att fånga in mänsklig påverkan i djupgående mening. Påverkan människor emellan kan i någon mån antagligen vara det yttre och det mekaniska slaget, men mycket som är väsentligt missas när man begränsar påverkan till denna syn, inte minst när det är fråga om uppfostran.

4.1.2 Undervisning

Undervisning innebär att den som undervisar redogör ett ämne, en beskrivning av något eller hur något är eller bör vara. Utgångspunkten är att det finns värderingar, normer och färdigheter som varje människa kan lära sig. Kort och gott kan man säga undervisningar handlar om att "visa vägen" Svensson (2009, 19-20).

4.1.3 Utbildning

Utbildning har alltid varit ett politiskt känsligt och viktigt område eftersom med utbildning formar man medborgarnas värderingar, normer, kunskaper och färdigheter. Den praktiska pedagogiken samt pedagogikämnets kunskapsobjekt påverkas av utbildningspolitiken Svensson (2009, 29).

4.2 Småbarnspedagogik i Finland idag

Rautiainen (2016) påstår att när det för några år sedan vid övergångsmöten för nya förstaklassister kom fram att de inte hade lärt sig läsa eller skriva i förskolan. Ungefär hälften av barnen hade trots det lärt sig att skriva och läsa på egen hand innan de började skolan. Traditionen i Finland har sett ut på det sättet att man inte skall undervisa barn som inte uppnått skolåldern. Det går inte att hindra barn från att lära sig. De lär sig ändå, allt från att äta, till att hoppa på ett ben.

Pedagogiken har i utkastet till de nya grunderna för planen för småbarnspedagogik fått en starkare betoning. I all verksamhet är pedagogiken ett utmärkande tema. Det pedagogiska starka ledarskapet behövs. Hur definieras då pedagogik inom småbarnspedagogiken?

Inom småbarnspedagogiken betyder pedagogik medvetna åtgärder som skall stöda barnets lärande och välbefinnande. Inom småbarnspedagogikens centrala element; den dagliga verksamheten, i lärmiljöerna och i leken ska pedagogiken vara närvarande. Det är speciellt viktigt att barnen tillåts vara delaktiga.

Vi skall utgå från barnet, vad behöver barnet, hur stöds barnets lärande och växande, hur aktiverar vi barnet individuellt och i grupp? Vi skall inte fokusera på vad de vuxna gör eller inte får göra.

En ansökan om statsunderstöd för utvecklingsprojekt har öppnats av Utbildningsstyrelsen där kommuner och samkommuner har möjlighet att ansöka om finansiering för att utveckla pedagogiken. Forskningsanstalter eller andra aktörer kan fungera som samarbetspartners. Det lönar sig att söka finansiering för att förbättra personalens kompetens och utförbara projekt eftersom att grunderna för planen för småbarnspedagogik för med sig nya utvecklingsområden. I bästa fall kan de här projekten utveckla bestående strukturer och innehåll för verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken. Sektors-övergränsande tänkande kommer att behövas för att skapa en gemensam väg för alla barn. (Rautiainen, 2016).

4.2.1 Lärandet som en social aktivitet

Strandberg (2014, 13) ansåg, med Vygotskij's hjälp, att grunden i lärandet är sociala aktiviteter. Det som utgör basen i lärandet är vad barnen tillsammans med lärarna och sina kamrater gör.

Strandberg (2014, 13) menar att flertal pedagoger i första hand alltid vill uppmuntra och bekräfta det barnet kan. Pedagoger har ifrågasatt varför Strandberg börjar med kan-inte, och då har han uttryckt sig att han vill att barnen till fullo ska uppleva att de kan vända sig till oss när de känner att de inte förstår. När ett barn säger att de inte kan, så ska vi säga att perfekt, då är du på rätt plats, du kan komma till mig, jag vill och kan hjälpa dig förstå.

Att man inte kan, är inget man ska lägga en skam över ifall barnen lär sig att det är något genant så är det dåligt. En av de stora käpparna i hjulet vid lärande är om de upplever det som skamligt, att de upplever känslor att de inte begriper, eller att de tror att de inte kan samt att de är generad över det. Det blir extra jobbigt för barnet om kamrater eller vuxna påpekar barnets befintliga okunskap med nedlåtande kommentarer: ”Förstår du inte det här ännu?”. Detta ger en känsla till barnet att hen är otillräcklig och ledsen, ”Jag är här men *borde* redan vara där”.

Strandberg (2014, 13-14) påpekar att det är oerhört viktigt att barnen vet att oberoende var de står, så är precis det stället en perfekt början för följande steg. När man legitimerar kan-

inte, så ska vi säga till barnet:” Du är tillräcklig och därför klarar du av ett ytterligare steg, och det steg ska vi uppnå tillsammans.”

4.2.2 Hund i småbarnspedagogik

Att använda hund inom småbarnspedagogik kan bidra till att gruppdynamiken ändras, det kan vara till stor hjälp ifall gruppen inte är i balans. Hunden tar vanligen kontakt med barn som är osäkra eller blyga, vilket leder till att dessa barn får de andra barnens uppmärksamhet på ett annat sätt än tidigare. Målet med att ha en hund i barngruppen är att den ska förbättra sammanhållningen barnen emellan. För ett barn kan det vara enklare att ta kontakt med hunden än en människa och barnet får trygghet och närhet av hunden på ett annat sätt än av de vuxna. Att ta in en hund i en barngrupp framskrider inte alltid helt utan problem. Man strävar efter att det skall ske en förändring i gruppdynamiken, det kan dock också ha negativa följder som att något av barnen har svårt att hitta sin plats i gruppen igen. Det kan även leda till svartsjuka mellan barnen. (Törmälehto, 2015, 45-46).

4.2.3 Pedagogens kompetens i förändring

De kompetenser som har varit önskade hos pedagoger inom småbarnspedagogiken har ändrats beroende på samhällets utveckling och gällande villkor. Trots att småbarnspedagogiken har funnits under en lång tid så finns det ännu idag en hel del frågetecken kring vilka särskilda kompetenser som krävs för småbarns lärande. En av de anledningar är enligt Sheridan (2015, 15) att det finns begränsad forskning om vad som konstituerar yrket från dagens samhälle, syn på barn, teorier om lärande och förväntningar inom småbarnspedagogiken.

Kompetensen hos pedagogerna inom småbarnspedagogiken kan definieras som ett komplext multidimensionellt och relationellt fenomen som utvecklas i kommunikation och samspel. Dimensionerna formas av yrkesspecifik kunskap i form av kunnande om vad och varför, kunnande om hur samt samspel och relationell kunskap som alltid utvecklas och förändras. Det har dessutom blivit allt viktigare att kunskapen pedagogerna lär sig vilar på vetenskapliga grunder t ex reflektiv medvetenhet vilket ses som en kritisk aspekt av pedagogernas kompetens. (Sheridan, et al. 2015, 121-122).

4.2.4 Framtidens pedagoger

Pedagogernas långsiktiga mål är att få barnen att utvecklas till goda samhällsmedborgare som bemöter varandra med respekt och har förmågan att ge omsorg och empati (Sheridan, et al, 2015, 123). Forskning tar upp hur viktigt det är att barnen lär sig sådan kunskap idag som de sedan skall ha nytta av för en okänd framtid, att detta är en utmaning för pedagogerna säger ju sig självt. Mycket hänger på att pedagogerna själva utvecklar sin kompetens eftersom information sprids snabbt i dagens läge och sociala medier har öppnat nya möjligheter för bland annat barn att lära sig att kommunicera med omvärlden. Det betyder att pedagogerna måste möta barnen i deras breda sätt att lära och utifrån den syn på barn och barndom som växer fram i en förändrad värld. (Sheridan, et al. 2015, 126).

5 Socialpedagogik

Ett väsentligt tema i socialpedagogiken är att förstå och få individer att kunna ingå i olika samhälleliga gemenskaper, med andra ord att se människan i ett större sammanhang och inte endast från en utgångspunkt. Socialpedagogiken är ett viktigt element inom småbarnspedagogiken eftersom det handlar bland annat om hur viktigt gemenskapen är för människan och att motarbeta att någon känner sig utanför.

Madsen (2006, 62-64) har utformat fyra kunskapsfält som ger en möjlighet att undersöka det sociala arbetet efter socialpedagogiska grunder och ger oss en tydligare uppfattning och handlingsstrategier att ta ansats från i detta arbete. De fyra kunskapsfälten är samhällelig, institutionell, relationell och individuell. Det första kunskapsfältet som är det samhälleliga kunskapsfältet kan tillföra en förståelse för inkluderings- och exkluderingsprocesser. Det institutionella kunskapsfältet går att använda för att jämföra de sociala verksamheternas målsättning med dem som är aktuella för sociala interventioner, detta är något som kan vara betydande för de enskildas livssituationer.

I det relationella kunskapsfältet ses möten mellan individer som det mest väsentliga i det sociala arbetet. Det relationella kunskapsfältet kan bidra till en förståelse för relationens och interaktionens betydelse. Inom detta kunskapsfält är kanske den mest relevanta frågeställningen för den professionelle att ställa sig är om dennes avsikt och klientens förväntningar överensstämmer.

Individuella kunskapsfältet är det fjärde fältet och där sätts den aktuella individen i fokus med frågor som hur hen kan ta åt sig information och på vilket sätt dessa lärdomar förmedlas. Inom detta fält kan man t.ex. fundera på vilka kompetenser som krävs för att hen inte ska exkluderas från samhälleliga gemenskaper. (Cederlund & Hallberg 2017, 16-17).

5.1 Socialpedagogikens rötter

Den tyske pedagogen Karl Mager (1810-1858) myntade begreppet socialpedagogik år 1844. Socialpedagogiken har i Tyskland haft en egen ställning i utbildningssammanhang, speciellt på universitetsnivå. I den övriga västerländska delen av Europa stod begreppet för ”samhällets samlade kunskap om fostran och pedagogisk praxis” man hade så att säga fokus på den samhälleliga bildningen och gemenskapens betydelse för fostran av alla barn och ungdomar. (Cederlund & Hallberg 2017, 24)

1953 påbörjades en tre års lång utbildning vid sociala barnavårdsseminariet i Stockholm, men efter sex år så bytte det namn till sociala barna- och ungdomsseminariet och fick även utbildningstiteln socialpedagog. Detta seminariet medförde en stor del av del av de då mest dominerande individerna inom den sociala barnavården som läsare och föreläsare. Flera av dessa individer hade starka åsikter angående den arvs- och medicinska förståelsegrund som i dåtid var den mest styrande uppfattningen. Det fanns ett större intresse för miljöns betydelse och levnadsvillkor samt människors samspel med varandra. Dessa aspekter var viktiga för att kunna förstå innebörden av den enskildes levnadssituation, det fick följder att teorier med dessa utgångspunkter och ett professionellt perspektiv fick stor plats i utbildningen. (Cederlund & Hallberg 2017, 27).

Under de senaste 20 åren i Finland så har socialpedagogiken varit en väsentlig del av de flesta professionshögskolornas läroplaner. Socialpedagogik kan b.l.a. studeras på bachelor- och masternivå, man kan också avlägga magister-, licentiat- eller doktorsexamen i socialpedagogik.

5.2 Socialpedagogikens grundläggande utgångspunkter

I socialpedagogik så har pedagogik följande definition enligt Johansson & Bornmaker (2014, 12): ”Pedagogik handlar om människan; vad hon är, vad hon bör vara och vad hon kan utvecklas till” medan social är en synonym till ”Tillsammans” när man slår ihop dessa

två definitioner får man en klar bild av vad socialpedagogik går ut på. Socialpedagogik ses som ett arbetssätt eller arbetsmetod inom socialt arbete, de grundläggande utgångspunkterna är följande:

- **Människan** har ett behov av att ha sociala relationer för ett hälsosamt liv.
- **Alla människor** har resurser inom sig att kunna förändra sin livssituation.
- **Hjälpa personer** som känner sig utanför samhället att bli delaktiga i samhället.
- **Ge kunskap** till klienterna för att förstå och kunna delta i samhällets gemenskaper.
- **Motarbete** missbruk, kriminalitet och främlingsfientlighet.

(Johansson & Bornmaker 2014, 15)

5.3 Begrepp inom socialpedagogik

I detta stycke ska vi ta upp en del vanliga begrepp inom socialpedagogiken för att få en bättre förståelse och helhetsbild.

Gemenskap är ett vanligt begrepp inom socialpedagogik är *gemenskap* vilket beskriver människors uppfattning av att vara en del av en grupp samt deras intryck av att vara en del av samhället. Gemenskap kan också vara att man tar del av det som händer och sker i ens närmiljö, kommunen, landet och världen och där man är aktiv och uttrycker sina åsikter genom att t ex rösta eller delta i diskussioner på sociala medier. Som tidigare sagt så är en av socialpedagogikens utgångspunkter att människan alltid kan utvecklas och det sker bland annat i olika gemenskaper, för att kunna delta i gemenskaper skall människan förstå normerna. (Johansson & Bornmaker 2014, 23).

Normer beskrivs enligt Johansson & Bornmaker (2014, 24) som oskrivna sociala regler, hur man skall bete sig ”normalt” i en viss situation t ex de flesta människor vet och känner av hur man skall uppföra sig och agera i vissa situationer t ex att man inte ropar och pratar högljutt i ett bibliotek. Normer skapas i mindre eller större grupper, normer förändras i takt med när samhället utvecklas. Att bryta mot en norm så kan man anses som ”onormal”.

Socialisation och resocialisering beskrivs enligt Johansson & Bornmaker (2014, 25) som att den första socialisationen man gör är när man socialiseras in i sin familj. Inom denna process så lär du dig av dina familjemedlemmar olika normer, seder, får kunskap och lär dig de lagar som gäller. Genom denna procedur blir man en del av gemenskapen. En viktig

uppgift inom socialpedagogiskt arbete är att socialisera personer som bryter mot normer och lagar (resocialisera).

Normalt, anses enligt Johansson & Bornmaker (2014, 26) att något kan beskrivas statistiskt, medicinskt, kulturellt, juridiskt, etiskt och psykologiskt. Enligt ett statistiskt synsätt så anses det normala som det de flesta människor gör i ett samhälle. T ex om de flesta har en utbildning och jobbar, då anses det som normalt att skaffa sig en utbildning och senare ha ett jobb. Det blir då avvikande att inte utbilda sig eller att inte arbeta. Enligt ett medicinskt synsätt så kort och gott ses det som normalt att vara frisk och avvikande att vara sjuk. Det normala enligt ett kulturellt synsätt står för att göra olika gärningar som godkänns av andra människor enligt de traditioner och seder som gäller, att utföra handlingar som inte accepteras så blir det avvikande.

Från ett juridiskt synsätt så blir det avvikande om man inte följer lagen och begår brott medan man anses som normal när man följer lagen. Det etiska synsättet handlar om att man agerar moraliskt korrekt utifrån människans värde. Medan det då blir avvikande att inte ha en omtanke till moral och människans värde. Från ett psykologiskt synsätt t ex om det finns ett samband med vad en person säger och gör så är det normalt medan om en person säger vad han önskar men uppträder inte enligt vad han säger så anses det avvikande.

Normalisering betyder att man visar ett beteende och agerar enligt de normer som gäller i samhället. Det är samhällets gemenskaper och krav som avgör vad som anses som normalt. T ex i Finland anses det som normalt att när man är på jobb så är man där tills arbetsdagens slut medan i andra länder kan det vara normalt att åka till arbetet ett par timmar för att sedan åka hem ha en paus och fortsätta arbetet senare på kvällen. (Johansson & Bornmaker 2014, 27-28).

Marginalisering innebär att man inte känner sig delaktig eller stöts ut från de gemenskaper som man enligt normen förväntas vara, marginaliseringen kan också vara ofrivillig. Man lämnas utanför för att man inte kan följa samhällets normer. Den kan också vara frivillig att man helt enkelt väljer att vara utanför gemenskapen. Finns också ofullständig marginalisering vilket beskrivs enligt Johansson & Bornmaker (2014, 31) att det är ett sådant tillstånd då man vill vara delaktig men man kan inte på grund av t ex en funktionsnedsättning. Några exempel på hur en person kan marginaliseras är: Psykisk sjukdom, sjukdom, missbruk, etnisk bakgrund och ekonomisk situation.

5.4 Green Care

Suomi et al. (2016, 8) menar att det under de senaste åren publicerats mycket forskningsresultat som tyder på en klar koppling mellan naturens betydelse för människans psykiska välmående. I Finland har Green cares verksamhet undersökts av bland andra institutet för hälsa och välfärd, Finlands akademi, Tammerfors universitet och Naturresurscentret (LUKE). De som rör sig mycket i naturen har hälften mindre problem med psykisk ohälsa. Endast genom att gå ut i naturen, att se på naturbilder eller att se ut genom ett fönster är terapi för psyket. Att föra en blombukett till en sjukhuspatient är en vacker gest men på samma gång också terapeutisk omsorg. Blommor, växter, att se på ett naturlandskap genom ett fönster eller som en bild på väggen lugnar sinnet. Därför spelar det roll hurdana bilder man lägger på väggarna hemma och i offentliga utrymmen.

Enligt Suomi et al. (2016, 9) så är green care eller grön omsorg en terapiform som utvecklats av att man spenderat tid ute i naturen. Green care bygger på olika naturbaserade tillvägagångssätt i t.ex. skogen, trädgården, på lantgårdar men även i städer och inomhus. Det kan vara till exempel ridterapi, socialpedagogisk häst- och hundverksamhet, äventyrs-terapi eller trädgårdsterapi. Green cares metoder används i terapiarbete, rehabilitering, träning och inom bildningen. De här metoderna passar till flera branscher, en del av den grundläggande utbildningen, dagvården, ungdomsarbete, äldreomsorgen, missbrukarvården, handikappomsorgen och i flyktingarbetet. Hälsofrämjande effekter skapas genom återhämtning och gemenskap. Green care brukar delas upp inom två olika områden, grön omsorg och grön kraft.

Grön omsorg omfattar tjänster inom rehabilitering och omsorg. För att kunna producera tjänster under grön omsorg så förutsätts att man har ändamålsenlig utbildning inom social- och hälsovårdsbranschen eller inom det pedagogiska området. Vem som helst kan alltså inte börja producera ”naturterapi”. Den offentliga sektorn ansvarar över att de tjänster som produceras görs det under social- och hälsovårdslagstiftningen. Kunden inom grön omsorg är ofta utsatt och i en beroendesituation till producenten. När man rör sig i naturen så krävs det att man innehar tillräcklig kunskap och erfarenhet för att kunna ta ansvar och tänka på säkerhetsperspektiv när man planerar en utflykt. Det är vanligt att man inom grön omsorg arbetar i par där den ena är erfaren vildmarksguide och den andra en hortonom som gått skolning i green care. (Suomi, Juusola & Anundi, 2016, 9).

Grön kraft passar till de flesta självhjälpsmetoder, barnuppfostran, ungdomsarbete, rekreation, arbetsplats-välbefinnande, tjänster kopplade till hobbyer samt för att förstärka självkänslan och även par- och familjerelationer. Kunderna inom grön kraft är oftast inte speciellt utsatta vilket innebär att tjänster inom grön kraft kan produceras av olika aktörer. Förutom tjänster inom uppfostran så är tjänsterna inom grön kraft inte särskilt precist definierade av lagstiftningen. Producenter för tjänsterna behöver inte ha utbildning inom social- och hälsovårdsbranschen eller inom det pedagogiska området. (Suomi, Juusola & Anundi, 2016, 9).

5.5 Bandet till hästarna och stallet som ett andra hem

Ojanen (2011, 93-94) menar att på många stall använder man sig av sköthästar. Stallens elever får efter att de tagit ridlektioner under en viss tid, vanligtvis efter ett år en egen sköthäst. Förhållandet som eleven har till hästen pågår vanligtvis från några månader upp till flera år, eleven har möjlighet till att få sköta hästen så gott som dagligen. Eleverna fäster sig oftast till den egna sköthästen och den är orsaken till varför eleverna besöker stallet. Eleven får en sådan kontakt med sin sköthäst som inte andra elever har med den hästen, hästen beter sig på ett annat sätt mot sin egen person, den godkänner att bli omskött och kelad av hen. Hästen vill vara sin person till lags och visar det genom hjälpa hen att utföra sina uppgifter, till exempel så sänker hästen sitt huvud så att hen lätt kan sätta tränset på hästens huvud. Hästen samspelar med sin människa.

På stallet gör eleverna också annat än bara sköter om hästarna. Under perioden som verksamheten på stallet observerades märktes det att elevernas umgänge inte enbart var koncentrerat på hästarnas skötsel utan eleverna umgicks också mycket i stallgången. Hästskötseln är bara en liten del av den tiden som eleverna spenderade i stallet. Lektionshästarna kunde gå på lektioner nästan hela dagen, då understryks vikten av stallets gemenskaps sociala betydelse. Stallet erbjuder eleverna andra förhållanden för samvaro än staden som barn och unga vanligtvis har till sitt förfogande. Definitionen av vad gemenskapen på stallet betyder för eleverna varierar med åldern, för de allra yngsta barnen är stallets gårdsplan en plats att leka på, bland de äldre barnen och ungdomarna fungerar stallet som slags "torg-hörna" som i den här kontexten syftar på de platser som unga samlas vid kvällstid. (Ojanen, 2011, 119-120)

6 Didaktik

Herrlin (2012, 46) beskriver didaktik som följande ”en lära om planering, genomförande och utvärdering av undervisning” Didaktiken behandlar de skäl man har för val av syfte, innehåll och de metoder man använder sig av, med andra ord undervisningens vad, hur och varför, satt i relation med de olika ämnena. Det handlar då om att diskutera om vad det är som ska läras ut, hur det ska läras och varför det ska läras.

Didaktik handlar också om att tänka över de yttre förhållande och kunna förhålla sig till dem t ex hur daghemmet är organiserat, vad det finns för lokaler samt hur de är utrustade, personella och materiella resurser med mera. Detta är förstås faktorer som ligger över pedagogens kontroll men det är något hen måste ta i beaktande för att kunna planera verksamheten. (Herrlin, 2012, 54).

6.1 Utomhusdidaktik

Hur man lär sig att undervisa utomhus är vad utomhusdidaktik handlar om och är en del av utomhuspedagogik och sammanflätar olika omfattningar hos lärandet såsom det språkliga, estetiska, känslomässiga, biologiska och det kulturella. Lundegård et al. (2004 s.9) är övertygande om att all typ av undervisning kan ske mer eller mindre i en utomhusmiljö. Genom att vara ute på daghemsgården, parken eller annan omgivande naturmiljö så skapar det omväxling och ger barnen mer frihet för mer rörelseintensiva inlärningsmiljöer.

Utomhusdidaktikens främsta uppgift är att hitta och utnyttja sådana miljöer för just lärandet. Man ser också vad-, hur-, och varför-frågorna på ett tydligare sätt utomhus eftersom det erbjuder former, natur, färger, dofter, smaker och sinnliga erfarenheter. Detta kan inte förmedlas lika effektivt i ett sterilt rum. Att vara ute ger en mer autentisk erfarenhet än beskrivningar genom text och bild. (Lundegård, Wickman & Wohlin, 2004, 10). Lundegård et al. (2004, 11) säger att intresset för både utomhuspedagogiken och utomhusdidaktik har ökat bland pedagogerna och det kan man tolka att det blir ett större behov av att röra på sig eftersom vi lever i en alltmer sitta stillande digitalt teknifierad värld.

7 Djur-assisterat arbete

”Hevosta ei voi huijata. Se on luontaista auktoriteettia huokuva 500 kiloinen eläin, joka vaistoa herkästi ihmisten tunteet ja aikeet. Hevosia ei kiinnosta, miten ihminen on pukeutunut, mitä ja miten ihminen puhuu tai mikä on hänen ammattinsa. Hevosta kiinnostaa ainoastaan se, millaisessa mielentilassa ihminen on.” –Mervi Juusola (Suomi, Juusola & Anundi, 2016, 133).

7.1 Flockbeteende

En häst kan inte luras. Den är ett djur som med sina 500 kilon avger en naturlig auktoritet, som är känslig för människans känslor och tankar. Hästen bryr sig inte i hur du är klädd, hur du pratar eller vad du har för yrke. Hästen bryr sig endast om på vilket humör du är.

Hästen är ett flyktdjur. Hästar har alltid varit tvungna att vara på sin vakt. Därför är de väldigt bra på att känna av miljön som de omges av. Hästar blir inte nervösa av att människan är rädd, men de reagerar omedelbart om människan försöker dölja sina känslor. Motsägelsefullt beteende får hästen på sin vakt. Om människan inte klarar av att vara verkligt närvarande och ärligt vara det genuina egna jaget, viker hästen bort. Hästen signalerar på så sätt att människan inte ännu är redo att möta den. (Suomi, Juusola & Anundi, 2016, 133).

Suomi et al. (2016, 133) menar att människan kan lära sig mycket av djur, om sina känslor, sociala förmågor och flockbeteende. Genom att studera en hästflock så kan man lära sig mycket om människans beteende i grupp: Flockens ledare, dess ”hov”, de som är av medelhög rang i flocken, de som lämnar lite osedda och de som är lägst i rang, de utslagna. Att studera en flock tillsammans med en terapeut eller en handledare är ett effektivt och samtidigt fredligt sätt att fundera och reflektera över det egna beteendet.

Människan har också flockbeteende, redan från daghemsåldern delas vi in i fem olika sociodynamiska roller:

De populära är utåtriktade och socialt kompetenta. De har kunskap till att skapa goda relationer.

De utslagna tvingas uppleva att de inte accepteras och att ingen tycker om dem. De känner sig utanför och ensamma, även om de kan ha vänner.

De medelmåttiga är inga sociala stjärnor men de är inte heller tillbakadragna. De hittar vänner, klarar sig tillräckligt bra i sociala situationer blir inte utsatta för mobbning.

De osedda är människor som det är svårt att få kontakt med. De är inte direkt utslagna men de uppmärksammas inte. Deras åsikter är inte viktiga, ingen kommer ihåg att fråga efter dem och det förväntas inte att de ska delta i diskussioner.

De som befinner sig i en motstridig position är de, som har sina egna följeslagare och personer som ogillar hen. De väcker mycket känslor och delar människors åsikter i två läger. Deras beteende är en blandning av de populäras och de utslagnas beteendedrag. Vanligtvis är de mer aggressiva än medelmänniskan. De kan också när de vill vara vänliga och hjälpsamma. Med hjälp av sina positiva drag jämnar de ut deras onormalt besvärliga drag.

Dessa roller är tämligen permanenta. På den största delen av människor håller den sociodynamiska rollen i sig under hela livet även om grupper och människor runt dem byts ut. Det sociala anseendet är inte lätt att ändra på. Gruppdynamiken bygger på regeln att de utslagna och svaga stärker de populära och de medelmåttigas känsla av samhörighet. Samma regler gäller i djurflockar. I en hästflock så finns det nästan alltid en utslagen eller osedd häst som viker undan vid deras matplats för de populära hästarna när de kommer och äter med

ledaren. Liknande fenomen kan återses i den mänskliga flocken. En skolmatsal får fungera som exempel, de populära sitter alltid vid samma bord och de svagare individerna går aldrig till det bordet. Människans centrala nervsystem aktiveras när vi möter nya människor, hjärnan gör en bedömning på en bråkdel av en sekund. Finns det några likheter mellan den andra människa och mig? Eller är hen för olik mig? Vad tänker hen just nu?

De som blivit utslagna eller lämnade utanför kan reflektera över varför det alltid går likadant för hen, vart hen än far och vad hen än gör. De som befinner sig i en motstridig position och de osedda tänker förmodligen i samma banor: Kan jag någonsin ändra på min position i samhället? När du identifierar i vilka roller olika människor i en grupp befinner sig i så kan du ändra flockens regler genom att motarbeta ordningen. Gruppen slår normalt emot när en människa börjar motsätta sig den tilldelade rollen. Gruppen försöker trycka ner den som försöker åstadkomma en förändring till det gamla och trygga mönstret. (Suomi, Juusola & Anundi, 2016, 134-135).

Genom att ta in djur i en grupp kan man förändra de sociodynamiska rollerna i gruppen. Djuret kan ge den utstötta stöd och uppmärksamhet. Hundar har ofta en vallningsinstinkt, speciellt vallhundar och andra hundar med stark instinkt för att valla. Det går ut på att de vill hålla flocken samlad. Hundar som vallar får eller annan boskap har också en tendens att valla sina människor. Hundar dras därför ofta till de som är ensamma. Det kan bidra till att det barnets sociodynamiska roll ändras, åtminstone för en stund. (SBCAK, 2013) (ACMK, 2018)

7.2 Metoder inom djur-assisterat arbete

Djur-assisterade metoder sträcker sig över ett brett spektrum av olika arbetssätt som verkställs med djur, de är endera av sin karaktär eller av sin svårighetsgrad terapeutiska, socialpedagogiska eller rehabiliterande. Metoder inom häst-assisterat arbete är ridterapi, socialpedagogisk hästverksamhet och EASEL (Experiential, Social, Emotional & Therapy) utbildning i emotionella färdigheter. EASEL är en träningsmetod som är utvecklad för att understöda bl.a. terapeuters och socialpedagogers arbete. EASEL-utbildningen fokuserar på

att stärka självkänslan och att klienten skall få en noggrannare förståelse för olika sociala situationer. (Suomi, Juusola & Anundi, 2016, 138).

Suomi et al. (2016, 139) menar att man kan säga att människoflocken uppmuntrar sina flockmedlemmar att skilja sig från kropp, sina sinnen och känslor. Barnen har lärt sig att minska sin observationsförmåga, hålla fast vid det förflutna och inrikta sig på framtiden. En följd av detta är att barnen förlorat sin förmåga att leva i nuet. Från hästen lär sig människan att leva i nuet och att uppskatta den gemensamma resan som man gör tillsammans med hästen. Hästen lever i nuet, precis här och nu. Hästens språk är kroppens språk. Allt vad du gör är information åt hästen, i hästens sällskap är mindre mer. Till dess revir kommer man med respekt och utforskande. Om människan går för fort fram mot en häst som hen inte är bekant med så kommer hästen att vända om och gå sin väg. Så fungerar även människor när de skapar nya vänskapsband.

Enligt Beck-Friis et al. (2007, 12) dömer aldrig hunden, utan ger en känsla av intensiv lojalitet. Den kritiserar heller inte utan ger sin ägare en känsla av att vara betydelsefull. En hund anpassar även sig till människans behov jämfört med t.ex. katter som själva väljer om de vill bli husdjur eller inte.

Alla hundägare har beskrivit att hunden spelar en stor roll som lyssnare. Man kommunicerar med sin hund som om det vore en person, den stora skillnaden är däremot att hunden är totalt pålitlig, allt som diskuteras stannar mellan dig och hunden. Aspekter som betonas är att hunden lyssnar och kan hålla hemligheter samt att den ibland kan vara förståndigare än människor. De kan också svara på människans behov genom att läsa av kroppsspråket. Hunden tröstar och kan själv ta initiativ att kommunicera när den ser att matte eller huse är ledsen. (Beck-Friis et al. 2007, 59).

Enligt Beck-Friis et al. (2007, 82) Så har den tyske forskaren Bergler gjort flertal studier av hund och kattägare år 1988 och 1992. I studien från 1992 lyfter forskaren fram hundens lugnande förmåga i påfrestande vardagssituationer t.ex. i stunder av tidspress, i relationer samt i boendet. Han observerade också i studien att livskvaliteten blev bättre hos hundägare och att de fick en lägre nivå av stressreaktioner och psykosomatiska besvär, d.v.s. krämpor som huvudvärk, svårigheter med sömnen, ryggvärk, nedstämdhet och magont. Bergler hävdar dessutom att hundar är experter på att leda undan, visa goda känslor och framkalla glad och stressfri stämning.

Redan år 1960 användes AAT med hundar av psykoterapeuten Levinson, det användes vid behandling av autistiska barn. Senare användes även djur-assisterad terapi inom bl.a. äldreården och demensården eftersom hunden är så är så duktig på att observera icke-verbal kommunikation och inte dömer. (Beck-Friis et al. 2007, 85).

En studie gjordes år 1995 Blackshaw där det framkom att djur-assisterad terapi tillförde mera aktivitet på vårdhem. Blackshaw observerade också i studien att de i vårdhemmen spenderade färre timmar i sitt rum när det fanns djur på avdelningen, det minskade från 16 timmar på sitt rum till 11 timmar per dygn eftersom de ville se och vara tillsammans med djuren. Aktiviteter med djur gynnar mångsidig stimulans för individer i alla åldrar. Gemenskapen med djur fungerar naturligt utan verbala krav och är även mindre bunden vid inläring. Djur gynnar både det psykiska välbefinnandet och framkallar också en allmän aktivering. (Beck-Friis et al. 2007, 85-86).

Sällskapsdjur men i synnerhet hundar har under lång tid använts i vården för att åstadkomma terapeutiska effekter. Det finns AAT och AAA , Animal-Assisted therapy och Animal-assisted activity. d.v.s. Djur-assisterad terapi och Djur-assisterad aktivitet. AAT innefattar direkta behandlingsprocesser där man använder hunden på ett schemalagt sätt, AAA berör allmän aktivering. Hunden tillför bättre medicinska värden genom sin närvaro. (Beck-Friis et al. 2007, 85).

Suomi et al. (2016, 141) påstår att enligt Ikäheimo et al. (2013) så kan djur-assisterat arbete vara professionellt eller frivilligarbete. Djur används som hjälp i barns och ungas rehabilitering, fysio- och beteendeterapi, familjearbete, handikapp- och äldreomsorgen, undervisning samt psykoterapi. I barnskyddsenheter och fosterhem har djuren en viktig roll. Gruppsykoterapeuten och ridterapeuten Erna Törmälehto menar att speciellt hundar och hästar är intresserade av osäkra och känsliga människor. (Ikäheimo et al. 2013) En häst eller en hund som betraktar en grupp människor tar ofta kontakt med och börjar sköta om eller trösta gruppens mest osäkra, mest ledsna eller den deltagaren som står och fryser. Det här kan ändra på gruppens dynamik. Den blygaste, mest exkluderade och osedda blir genom djurets uppmärksamhet föremål för positiv uppmärksamhet. Djurets uppmärksamhet kan (också bland vuxna) framkalla beundran men även avundsjuka.

7.2.1 Med hästens hjälp

Ridterapi har enligt Suomi et al. (2016, 136) redan länge utövats i Finland. Under de senaste decennierna har dock häst-assisterad psykoterapi ökat i Finland. Häst-assisterad psykoterapi

erbjuds av en psykoterapeut som arbetar i ett stall och behandlar klienter med olika psykiska problem huvudsakligen med hästens hjälp. För alla människor är det inte något naturligt att tala om sina känslor och om sitt liv. Djur-assisterat arbete används redan mycket inom barnskyddet. Barn och unga som lever i svåra förhållanden har ofta lärt sig att stänga av sina känslor, deras omgivning ger inte det stöd eller de modeller de skulle behöva för att lära sig hantera sina känslor. Dessa barn och unga har ofta inte förmågan till att namnge sina känslor och vet inte heller vilka känslor de känner.

En annan klientgrupp där man använder sig av djur-assisterat arbete är vuxna som befinner sig vid en vändpunkt i livet och strävar till att stärka den egna självkänndomen. Djur-assisterat arbete fungerar även bra till behandling av depression. Samspelet med djur gör att hjärnan producerar hormonet endorfin som muntrar upp humöret och ger människan en känsla av tillfredsställning.

7.2.2 Ridterapi

Utvecklingen av rehabiliteringsmetoder rörde sig framåt efter andra världskriget. Som en form av rehabilitering för de skadade soldaterna användes ridterapi. När det märktes att rehabiliteringen gav goda resultat började man använda sig av ridterapi även inom medicinsk rehabilitering, främst åt patienter med MS eller CP-skada. I Europa började den här verksamheten kallas för hippoterapi, ridningen fungerade som stöd för motoriken. Hästens rehabiliterande effekt uppmärksammades även på personer som led av mentala problem och inlärningssvårigheter samt inom rehabiliteringen av funktionsnedsatta. Utifrån det här utvecklades pedagogisk ridning och voltige (gymnastik med häst), i vilka ridningen fungerar som ett stöd för uppfostran. I Finland har den europeiska modellen utvecklats eftersom att man har velat vårda människor på ett sätt som bevarar balansen kropp och sinne emellan. I och med detta har man inom den finländska ridterapi-modellen och undervisningen unikt studerat både hippoterapi och pedagogisk ridning. Titeln ridterapeut är garanterad av patent- och registerstyrelsen och endast de som gått utbildningen har rätt att använda sig av titeln ridterapeut i Finland. (Mattila-Rautiainen, 2011, 14)

Ridterapi är enligt Mattila-Rautiainen (2011, 15-16) en genomgående rehabiliteringsform där klienten, hästen och ridterapeuten arbetar tillsammans för att nå klientens individuella mål. Ridterapi kan också ha fostrande och psykologiska mål när målgruppen i synnerhet består av personer med mentala eller sociala problem. Problemen kan även gälla fysiska handikapp, psykisk hälsa eller svårigheter att reglera sitt beteende.

Den finländska ridterapin förbättrar enligt Kaski (2001) alltså inte bara klientens fysiska funktionsförmåga på det sättet som hippoterapi gör, utan förhöjer även de psykiska färdigheterna och sinnets balans. Hästens skötsel och omvårdnad samt att betrakta hästens beteende hör till ridterapin i Finland. Beroende på klientens möjligheter, hör även stalljobb till ridterapin.

När människan får positiva upplevelser genom att sysselsätta sig med hästen och sköta om den, märker hen att aktiviteten leder till ett avsiktligt resultat. Desto mer positiva upplevelser en individ får, desto klarare struktureras den egna självkänslan. (Murcia et al. 2008). Självkänslan är i stark relation till all inläring. Alltid då man lär sig någon ny förmåga eller ny fakta, lär man sig även något om sig själv. T.ex. hurudan man är, vad man kan och vad man klarar av. Självkänslan styr även motivationen och är nära bundet till det psykiska välmåendet. (Sandström 2010). Det innebär att också andra typer av verksamhet i stallmiljön utöver ridningen förbättrar människans sinnesstämning.

Mattila Rautiainen (2011, 24) menar att det för oss vuxna är självklart att vi lever i våra kroppar, men vi kanske inte tänker på att alla våra kroppsliga erfarenheter på ett fundamentalt sätt påverkar hur vi behandlar information, även de erfarenheter som berör själva upplevelsen. Vårt sinne utvecklas på basis av att vi har en kropp, som har karakteristisk uppfattnings- och rörlighetsförmåga. Det här påverkar hur vi blir medvetna om oss själva och hur vi växelverkar med andra människor. (Synofzik, Vosgerau & Newen 2008). Det här påverkar känslan av egenvärde samt känslan av att vara kapabel till att klara av saker och ting och är en del av självkänslan. (Sandström 2010).

Enligt Mattila-Rautiainen (2011, 25) påvisade studien som Bertoti (1988) gjorde på CP-skadade barn att ridterapins positiva effekter inte enbart syns på barnens rörlighetsförmåga, utan även på barnens självkänsla. Enligt barnens föräldrars observationer hade ridterapin åstadkommit en stor förbättring på barnens förmåga att gå själva och hade klart höjt deras självkänsla samt fått dem att bli inspirerad till olika former av idrott. Liknande resultat har senare rapporterats från flera olika forskningar (Levi & Leibovitz 2008), de begränsas inte endast till barn med CP-skada. En höjning av självkänslan genom ridterapi har också iakttagits på vuxna med ryggradsskada och MS-patienter. (Lechner, Kakebeeke & Baumberger 2007; Silkwood-Sherer & Warmbier 2007).

7.2.3 Läshund

Ett exempel på hur man använda sig av djur vid barns lärande är när barnen skall lära sig att bli goda läsare. Att lära sig läsa är en stor händelse i ett barns liv och för en del barn kan det kännas jobbigt att läsa fel bland andra barn vid t ex högläsning, då kan det kännas bättre för barnet att läsa högt för en hund som inte kritiserar och dömer.

Till läshundens uppgifter hör att lyssna på barnet och vara närvarande. Som tidigare sagt så en hund varken kritiserar eller anmärker om fel, läsningens långsamhet eller tvivel. Redan närvaron av hunden hjälper barnet att slappna av och lindrar stress. Läshundar arbetar i huvudsak på bibliotek. Men tänk vilka möjligheter ifall de skulle också finnas på ett daghem eller förskola. (Kennelliitto, u.å.).

7.2.4 Finlands lurviga kompisar rf.

Sedan 2011 har Finlands lurviga kompisar ry varit verksamma i Finland. Föreningen har som mål att utveckla och förverkliga djur-assisterat arbete. Lurviga Kompisar gör besök till daghem, barnhem, enheter inom äldreården och handikappomsorgen och rehabiliteringsklienter inom mentalvården. Största delen av Lurviga Kompisar består av hundar av olika raser. Det förekommer också katter, marsvin, alpäckor, miniponny och hästar. Målet med deras besök är att sprida en god anda. Ett djur passar att bli en Lurvig Kamrat om den till naturen är sådan att den söker sig till främmande människor och älskar att bli kliad och ompysslad samt njuter av att vara i närheten av människor. Ägaren eller föraren måste ha god kontroll på djuret, det skall vara friskt och välskött. När den röd-orangea Lurviga Kompis-västen kläs på djuret så vet det att det är på arbetsuppdrag. Från föraren förväntas pålitlighet och att man har tystnadsplikt beträffande de människor som hen möter på uppdragen. Förarna väljs på basis av ett lämplighetstest. Lurviga Kompisar ry har en koordinator som koordinerar besöken. Besöken är kostnadsfria och det betalas inte ut lön. (Suomi, Juusola & Anundi, 2016, 142).

7.2.5 Kompishund

Kompishund hör till Finlands kennelklubbs verksamheter och den baserar sig på frivilliginsatser och kompishundekipagen får ingen betald ersättning för sina uppdrag. Alla ekipage följer samma kutym och instruktioner. Det är av stor vikt att alla parter känner sig trygga och bekväma, vilket bedöms av specialister inom branschen. Kompishundverksamhetens utgångspunkt är att alla parter ska få ett gott humör och njuta av mötet; klienten, hundföraren och hunden.

År 2001 fick kompishundverksamheten sin början i Finland. Det skedde i form av ett samarbete mellan Leena Rajala, tränare av assistanshundar och Kennelklubben. Efter den första kompishundkursen som hölls i Pemark har vidgats till olika delar av landet. Varumärket Kaverikoiras registrerades av Kennelklubben vid Patent- och registerstyrelsen den 15 september 2005. 1400 ekipage deltar för tillfället i verksamheten i Finland. Endast de hundekipage som gått Kennelklubbens kurs har rätt att använda titeln Kaverikoiras. Dessa kompishundar kännetecknas av sin orangefärgade scarf samt att hundföraren bär en namnskylt.

Kennelklubbens kompishundverksamhet preciseras som djurassisterad verksamhet. Vanligtvis består den här typen av verksamhet av frivilliginsatser med hundar som genomgått åtminstone en introduktionsutbildning. Efter får de besöka olika specialgrupper för rekreation eller utbildning. (Kennelliitto, u.å.)

7.3 Det essentiella bandet mellan djur och människa

I psykologens och forskarens Andrea Beetz undersökning har hästassisterad terapi visats ge psykosociologiska effekter på affektionen vid otrygg anknytning både hos barn och mödrar. Det har framkommit att hästar är till god hjälp vid anknytningsproblem för barn och mödrar eftersom de ger ökad motivation att medverka i programmet samt att personerna bättre knyter an till varandra. Genom ridterapi får man både en förståelse om den egna kroppen och frigörelse av oxytocin genom fysisk kroppskontakt med hästen. Det påvisar att hästen skulle kunna förbättra barnets otrygga anknytning. (Kauppinen, 2013)

Psykologen, neuroforskaren och professorn Jaak Panksepp har forskat inom djur och människors samverkan. Han har b.l.a. studerat neurokemin (läran om hjärnans kemiska uppbyggnad och funktion) vid interaktionen mellan människor och djur. Han tar upp de sju nätverk av känslor som finns hos båda parterna. De sju känslorna är, sökande, ilska, rädsla, njutning, omsorg, panik/sorg och lek. Dessa känslor och beteenden kan förknippas med djuren genom att stimulera olika delar av hjärnan. T.ex. om ett barn har ett argt beteende så återspeglas arga känslor hos ett djur såsom panik, rädsla och ilska och i sin tur om man agerar med ett glatt beteende så får det motsatt effekt och ger positiva känslor exempelvis omsorg, lek och njutning. (Kauppinen, 2013)

8 Hundens effekt på det psykiska och fysiska välmåendet

En hund kan inte kompensera en mänsklig relation men den kan komplettera eftersom hunden och människan kan skapa lika starka känslomässiga band som människor har med varandra. Människan påverkas både direkt och indirekt av djur. Direkt påverkas man via beröring och via själva relationen med djuret. Indirekt via den sociala roll som följer med djurägandet och via djurets motiverande roll för aktivitet och livsstil. (Håkansson, et al., 2008, 8). Studier har också visat att hundar i vissa fall kan känna av och varna vid epileptiska anfall och kan även känna igen blodsockerfall hos husse eller matte. Hunden har så starka band till människor så det borde ha god effekt på hälsan, det är allmänt känt att goda trygga relationer där man både får bekräftelse och blir sedd är sammanlänkade med ökade chanser för hälsa och hög livslängd. Hunden kan uppmärksamma diskreta signaler som medmänniskor lätt förbiser. (Beck-Friis et al. 2007, 79). Medicinsk forskning visar att hundägare upplever lägre nivåer av stress, vilket minskar sannolikheten för att de ska drabbas av sådant som hjärtsjukdomar och stroke. (Chalene, 2016, 51).

8.1 Hunden som friskvårdare

För barn kan hunden bli en väldigt nära vän och i vissa fall kanske den enda som barnet känner den kan lita på, denna relation kan också vara betydande för att barnet ska kunna stärka relationer till människor. (Beck-Friis et al. 2007, 82). Enligt Beck-Friis et al. (2007, 82) har det i en studie visats att barn med hundar nästan aldrig är borta från skolan på grund av sjukdom. (Friedmann et al. 1980).

Enligt Suomi et al. (2016, 140) har samspel med djur positiva effekter på människans välmående och specifikt på de emotionella färdigheterna. Enligt forskning så upplever hundägare att de är lyckligare än den genomsnittliga människan. Enligt en japansk forskning (Nagasawa et al. 2009) så är endast ögonkontakt hunden och hundägaren emellan tillräcklig för att få ägarens oxytocin-nivå, det vill säga kroppens omvårdshormon att stiga. Människor som sedan barndomen levt i interaktion med djur, har som vuxna en god förmåga att känna empati för andra. (Selhub & Logan, 2012) Situationer där ett djur är närvarande upplevs av människan som mer trygga. (Lockwood, 1983) Ett husdjur befrämjar också uppkomsten av nya sociala kontakter. En person som är ute och rastar sin hund talar på sina promenader märkbart mer med andra människor än de som är ute på promenad utan hund. Ungefär hälften av alla husdjursägare har via sina husdjur bekantat sig med nya människor i

grannskapet. Ett husdjur bekämpar alltså ensamhet och isolering på många sätt. Djuret är en samtalspartner och på samma gång bidrar det till att skapa relationer till andra människor.

Walsch (2009, 468-469) menar att det finns studier som visar att människors och hundars nervceller har närbesläktade kemisk uppbyggnad samt att den elektriska aktivitetens mönster är helt identiska. Våra genetiska koder är upp till 75% lika. (Kirkenes et al. 2003). Även om hundar inte talar samma språk som oss så är det sociala samspelet betydelsefullt för hundar. Eftersom att hundar är kapabla till att både ta fram och besvara deras husses/mattes beteenden och känslor vittnar om att de i hög grad förstår och kommunicerar med oss människor. Därav är det inte exceptionellt att man har ett finare förhållande till sitt djur än till många människor. För de flesta djurälskare betyder det här att de har förmåga att känna empati för sina medmänniskor och djur samt att kunna älska snarare än att de substituerar sina mänskliga relationer med djur.

Enligt Kurdeks (2008) forskning hade studerande vid universitet som var mycket tillgivna sina hundar även ett nära förhållande till sin familj och sina vänner. De hade oerhört lite ångest hade inget behov av att fly undan obekväma situationer eller människor. Det här bevisar att människor som blivit marginaliserade eller upplever stigma av sociala situationer allt mer borde uppskatta djurs närhet och lära sig av dem eftersom att djur till skillnad från människor inte dömer någon. (Walsh, 2009, 468)

8.2 Hund som pedagogisk resurs

Matilda Ström är hundansvarig och projektledare för Hundhuset i Malmö, Sverige. Hon använder hundar som en pedagogisk tillgång i sitt arbete samt med stresshantering i hälsogårdar. Hundhuset i Malmö har två anställda. Deras verksamhet riktar sig till personer inom LSS, (Lagen om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning) Det är främst menat för vuxna personer med förvärvade hjärnskador och personer med intellektuell funktionsnedsättning, men den pedagogiska hund-verksamheten riktar sig även mot autistiska skolbarn i 8-9 års åldern.

När man använder hundar som pedagogisk resurs innebär det att man utövar både enskilda och grupp-aktiviteter med klienterna. Med hjälp av den pedagogiska resursen som fås via hundar kan man stärka interaktionen mellan människor och djur i vilket sitt fall leder till förbättring av klienternas koncentration, socialt samspel, ansvarstagande, bekräftelse,

samhörighetskänsla, empati, problemlösning, språk m.m. I interaktionen skapas en god relation mellan människa och hund som i sin tur kan återges till andra människor. (Kauppinen 2014)

8.3 Fysisk aktivitet och grön miljö

Håkansson (2008, 11) menar att fysisk aktivitet i en grön och positivt upplevd omgivning ger bättre konditionshöjande effekt än motsvarande aktivitet i en negativt upplevd miljö. Hästar och andra lantbruksdjur såsom kor, grisar, getter osv., medför en introduktion till en grön omgivning. Hundar och hästar medför oftast en ökad daglig aktivitetsnivå jämfört med den som inte sysslar med djur. Positiva hälsovärden skapas av fysisk aktivitet, vilket djuren bidrar med.

8.4 Djur förebygger våld och ohälsa

Människors relation med djur har använts för att förändra ungdomars och barns våldsbeteende för att skapa respekt för både djur och andra människor. Forskning om empati och anknytning med djurs hjälp har sina grunder i forskning om våld mot djur och påverkan av en störd empatisk förmåga. Genom att lära barn om djur, att sköta ett djur och relatera till ett djur har den empatiska förmågan kunnat utvecklas och aggressiviteten hos tidigare förövare kunnat förändras. (Håkansson, et al., 2008, 15).

9 Sammanfattning av teoridelen

I vår teoridel har vi definierat i vilka arbetsmetoder man kan inkludera djur för positiva effekter på människan samt vad som är småbarnspedagogik. Vi anser att genom att använda djur inom småbarnspedagogiken kan man uppfylla alla de pedagogiska krav och mål som finns inom småbarnspedagogiken. Grunderna för planen för småbarnspedagogik talar för att barn ska motiveras och bli inspirerade till att lära sig nya saker och pedagogerna ska vara kapabla till att lära dem det på olika och nya sätt, t.ex. med djur. Barnen ska lära sig hur deras gärningar inverkar på deras omgivning och andra individer omkring dem, med djur i småbarnspedagogiken så kan barnen lära sig att visa empati för andra individer eftersom att forskning bevisar att människor som levt med djur i barndomen, som vuxna har en god förmåga att känna empati för andra.

Småbarnspedagogiken ska vara en mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser till lärande. Människor som lever i samvaro med djur tenderar att röra på sig mer än andra. Individer i alla åldrar stimuleras mångsidigt i samband med aktiviteter med djur. Även pedagogerna kan må bättre av att ha djur på sin arbetsplats. Djuren gynnar även det psykiska välbefinnandet och ökar trivselen. Människor som dagligen har kontakt med djur är mindre sjuka än andra, det skulle kunna innebära mindre sjukfrånvaro för personalen vilket betyder mindre utgifter för arbetsgivaren.

Med djur kan man lära ut de personliga osynliga gränser som var och en har. Om ett djur eller en människa inte vill bli rörd av någon så skall man respektera detta. Djur visar tydligt om de inte vill bli berörda, på det sättet kan barn lära sig respekt för andras kroppar.

Socialpedagogik handlar mycket om vad som anses normalt, hur man undviker exkludering och hur man blir en del av en gemenskap. Människor och djurflockar har en tendens att fungera på liknande sätt. Hur man beter sig "normalt" kan läras ut med hjälp av djur. Bland djur ska man inte ropa och vara högljudd, barn som har problem med att reglera sitt beteende har ofta lättare att bete sig "normalt" när de vistas med djur.

Djur kan skapa balans i en barngrupp, djur har benägenhet till att se personer som är exkluderade, på så sätt blir även de ensamma barnen sedda. Denna positiva uppmärksamhet stärker deras självkänsla och de kan löpa mindre risk för marginalisering i vuxenlivet. Ett barn som går igenom en tung period kan genom kontakten till ett specifikt djur må bättre när de har någon att anförtro sig till. Ett djur kan upplevas som mer närvarande än en annan människa och kan vara en bättre lyssnare. Vid djurskötsel skapas en gemenskap mellan dem som sköter djuren vilket leder till att det inte bara handlar om djurskötseln utan det blir till en social situation.

Dagens barns vardag kan vara mycket stressig, familjemedlemmarna har vanligen olika hobbyer som de ska skjutsas till dagligen, barn lär sig inte att leva i nuet. Djur, speciellt hästar lever i nuet och för att kunna skapa kontakt och kommunicera med hästar så måste man kunna leva i nuet. Hundar är experter på att framkalla glad och stressfri stämning. I en annars stressfull vardag så kan det göra mycket för den psykiska hälsan att under de timmar som barnen spenderar på daghemmet få vara i en så stressfri miljö som möjligt.

Djur motiverar till deltagande och hästassisterad terapi har visats ge psykosociologiska effekter på affektionen vid otrygg anknytning både hos barn och mödrar. Hästar är till god

hjälp vid anknytningsproblem just för att de motiverar till att delta i programmet. Vi anser att djur skulle kunna motivera barn till att delta i olika aktiviteter på daghemmet som de annars kanske inte skulle våga pröva på men att det känns tryggt att ett djur är med och de får stöd av djuret. När människan samspekar med djur producerar hjärnan hormonet endorfin som höjer humöret, när man känner sig tillfredsställd och är nöjd har man lättare för att pröva på och bemästra nya saker.

För att kunna ha djur inom småbarnspedagogiken krävs det att pedagogerna har en bred pedagogisk och didaktisk kunskap. Pedagogerna ska kunna planera en pedagogisk verksamhet som inkluderar djur och stöds av grunderna för planen för småbarnspedagogik. Hur använder man djuren på bästa sätt? Om djuren är en del av lärmiljöerna så ska pedagogiken vara närvarande. Man kan t.ex. inkludera matematik när man utfodrar djuren. Barnen kan ha som uppgift att räkna ut rätt mängd mat till rätt djur. Mycket kan observeras i en djurflock så som rangordningen och hur djuren uppfostrar varandra. Didaktik handlar i praktiken om hur de yttre förhållandena på daghemmet ser ut, i vårt perspektiv är det avgörande för vilken typ av djur man kan ha på daghemmet. Vi tror att man nog på alla daghem kan ha någon typ av djur för att stöda barns välbefinnande och inläring men daghemmets utrymmesmässiga resurser avgör vilket sorts djur som är passligt för just det daghemmet.

10 Undersökningens genomförande

I detta kapitel kommer vi summera hur vi valt våra respondenter, vilken undersökningsmetod vi använt oss av och vilken typ av frågor vi har samt varför vi valt just dessa metoder. Vi behandlar också hur vi tagit hänsyn till sekretessen för vårt examensarbete.

När vi planerat våra frågor så har vi använt oss av Steinar Kvaales bok "Den kvalitativa forskningsintervjun" (2014) och tagit Kvaales sju stadier i beaktande. Vi har valt ett tema, planerat, fått svar på våra enkäter, skrivit ut resultaten, analyserat svaren från enkäterna, vi har inte funnit någon orsak till varför respondenternas svar inte skulle vara sanna och vi har redogjort för respondenternas svar. Vi har valt att ha öppna frågor och undvikit att ställa ledande frågor samt frågor som man kan svara ja eller nej på. Vi frågade även om respondenterna hade något att tillägga för att få en större överblick och för att respondenterna ännu har en chans att tillägga något ifall hen har något mer relevant att tillägga.

10.1 Metodval

Vi använde oss av kvalitativ forskningsintervju eller rättare sagt öppna enkäter, eftersom att den metoden kan ha ett förklarande syfte. Styrkan i kvalitativa data och metoder är att man får en helhetsbild som gör att man får en ökad förståelse för sociala processer och sammanhang. Kvalitativa studier kännetecknas av flexibilitet. Flexibiliteten gäller två faktorer, om man upptäcker att någon frågeställning formulerats fel eller glömts bort rättar man till det under undersökningens gång. Det andra är att uppläggningsenheten kan förändras i förhållande till det sätt på vilket man närmar sig de olika undersökningsenheterna, detta gäller både vilka frågor som tas upp och vilken ordningsföljd de har.

Det finns både en styrka och svaghet med dessa två saker. Det som är bra är att det jämt ger en bättre och grundläggande förståelse för vad man arbetar med. Det som är mindre bra är att flexibilitet kan göra det svårt att jämföra information från olika enheter. I kvalitativa undersökningar har man även möjlighet till att ändra på uppläggningsenheten under själva genomförandet av undersökningen. (Holme & Solvang, 1997, 79-80)

Kvalitativa metoder riktar sig till att fånga egenarten hos den enskilda enheten och dennes speciella livssituation. (Holme & Solvang, 1997, 82)

10.2 Val av respondenter

Vi valde ut en specifik österbottnisk kommun och valde respondenter som var behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Hur länge de arbetat inom småbarnspedagogiken var inte relevant vid valet av respondenter eftersom att möjliga respondenter var så få. När vi väl fått våra respondenter så valde vi att ha deras arbetserfarenhet som ett värde som vi jämförde mot varandra. Vi kunde alltså inte ha som krav att för att få vara respondent ska ha minst tio års arbetserfarenhet eftersom att vi i sådana fall endast fått två respondenter. Vi hade mejlkontakt med chefen för småbarnspedagogiken, föreståndare och pedagoger i kommunen. Vi fick sammanlagt svar av fyra behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Vi hade hoppats på fem men vi fick aldrig svar av den sista läraren trots att hen skrivit att hen skulle svara.

10.3 Datainsamling och sekretess

De öppna enkäterna skickades under maj 2019. Vi informerade respondenterna att deras svar förblir anonyma och att deras identiteter inte kommer att framkomma i vårt examensarbete. Vi samlade in våra svar via epost. De epost-meddelanden som skickades mellan oss och respondenterna har raderats. Eventuellt så kunde respondenternas svar sett annorlunda om vi intervjuat dem på plats men vi tänkte att det är mer tids-ekonomiskt både för oss och för pedagogerna att göra ”intervjuerna” via epost.

10.4 Analysmetod

När vi analyserade våra svar så använde vi oss av meningskoncentrering som enligt Kvale (2014, 245-249) innebär att man sammanfattar respondenternas svar till mer koncisa svar. Vi läste igenom alla svar och gjorde en sammanfattning av svaren för att få en mer tydlig helhetsbild över svaren. Vi hade ställt mjuka öppningsfrågor som inte var direkt relevanta för vår undersökning som vi direkt kunde sälla bort. I vår avgränsning valde vi att utesluta allergier ur vår teoridel, men vi visste att det antagligen skulle komma upp i respondenternas svar. Vi väljer att inte gå in på det något desto mer. När vi analyserade respondenternas svar så försökte vi hitta likheter och olikheter.

11 Analys och sammanfattning

I detta kapitel kommer vi redogöra för resultaten från våra intervjufrågor. Vi kommer att lyfta fram det mest relevanta i respondenternas svar som sammankopplar till examensarbetets syfte. Vi kommer att redovisa för samband, likheter och olikheter i respondenternas svar. Vi strävar till att få svar på våra centrala frågeställningar: Finns det möjligheter att ha djur inom småbarnspedagogiken? Finns det stöd för att ha djur inom småbarnspedagogiken utgående från de styrdokument vi har i Finland? Kan barnen lära sig om empati av djur?

11.1 Pedagogernas arbetserfarenhet

Vi har valt att dela in våra svar enligt arbetserfarenhet, om de själva haft eller har djur eller inte. Två av respondenterna har mindre än tio års erfarenhet inom småbarnspedagogik medan de andra två har över tio års erfarenhet.

Pedagogerna med mindre än tio års erfarenhet bekymrar sig för allergier bland barnen och familjerna samt djurens skötsel utanför arbetstiderna, den ena funderar också på om det är ekonomiskt möjligt i dessa tider. Båda tycker dock att djur inom småbarnspedagogiken skulle kunna vara givande för att utveckla barnens empatiska förmåga. Pedagogerna med mer än tio års erfarenhet är relativt negativa till djur inom småbarnspedagogik och sätter tyngdpunkt på hygien och allergier.

Angående vilka djur som passar på ett daghem så varierade svaren mellan de respondenter som hade mindre än tio års arbetserfarenhet, den ena pedagogen ansåg att smådjur, t.ex. sköldpadda, hamster, marsvin, kanin eller fiskar är lämpliga djur som trots sin storlek uppfyller sitt pedagogiska syfte och är lättskötta medan den andra pedagogen ansåg att hund, får eller getter kunde vara passliga. Pedagogerna med mer än 10 års arbetserfarenhet hade också olika svar, ena ansåg att en allergivänlig hund skulle passa verksamheten medan den andra ansåg att akvariefiskar kunde fungera bra eftersom att även barn med pälsdjursallergi tål dem. Båda var inne på allergivänliga djur.

Pedagogerna med mindre arbetserfarenhet anser båda att det skulle vara bra för barnen att få ta hand om djur eftersom att det lär dem om ansvarstagande, deras empatiska förmåga utvecklas och att barnen kan bli lugnare av djurens närvaro. Pedagogerna med mer arbetserfarenhet svarade liknande, de ansåg att barnen lär sig respektera djur och känna närhet till djuren.

Pedagogerna med mindre erfarenhet svarade att man skulle kunna ha djur inom småbarnspedagogiken om alla var överens om det och det var klart över vem som hade ansvaret för djuren. Pedagogerna med mer erfarenhet påpekade att det praktiska med djurens skötsel måste vara ordnat, vem sköter djuret när daghemmet är stängt? Alla pedagoger tyckte alltså att det måste finnas någon med det slutliga ansvaret för djuret för att det ska vara möjligt.

Pedagogerna med mindre arbetserfarenhet ser många positiva effekter som skulle understödja barnens inläring och nå de pedagogiska målen inom småbarnspedagogiken, bland annat att djuren har en lugnande effekt vilket skulle smitta av sig till barnen och att de kunde lära sig etiskt ansvarstagande genom djuren och djurens skötsel. De mer erfarna pedagogerna kan tänkas ha en mer realistisk syn på djur inom småbarnspedagogik, även om de är medvetna om de positiva effekter som djuren kunde ge så anser de att det skulle kunna vara mer passande med sporadiska besök av t.ex. en hund. Den ena pedagogen påpekar att hon tror att djur skulle lämpa sig bättre i skolmiljö.

Alla pedagoger utom en ansåg att allergier bland barn kunde vara problematiskt med djur inom småbarnspedagogik, det var en av pedagogerna med mindre arbetserfarenhet, hen var inne på praktiska problem som skötsel under perioder när daghemmet är stängt och ekonomi, en av pedagogerna med mer erfarenhet listade även dessa frågor som eventuella problem. Den andra pedagogen med mer erfarenhet bekymrade sig över barns rädslor.

Angående vilka effekter djur skulle kunna ha på ett daghem överlag så var alla pedagoger överens om att djuren skulle ha en lugnande effekt och kunna skapa harmoni i stökiga grupper. En av pedagogerna med mindre arbetserfarenhet poängterar att pälsdjur som är mjuka och försiktiga kunde ge stor effekt för barn som behöver träna sina emotionella färdigheter och barn med bristande impulskontroll. *”Att få sitta med djuren i famnen och direkt se signalerna på vad de upplever som skönt och behagligt skulle vara som terapi för dem.”*

Alla pedagoger är positivt inställd till de utrymmesmässiga resurser som finns på daghemmet och menar att det nog finns plats för någon form av djur. Pedagogerna är till och med beredda på att bygga en hage, inhägnad eller bur till eventuella djur.

11.2 Pedagogernas personliga erfarenhet av djur

Vi har också valt att undersöka om de finns skillnad i respondenternas svar beroende på om de själva haft eller har djur och vilken sorts djur de haft eller har.

Pedagog ett har växt upp med hund men har inget eget djur. Pedagog två har alltid haft husdjur hemma, hund och katt. Pedagog tre har en katt hemma. Pedagog fyra har växt upp på en bondgård och har just nu hund och katt. Tre av fyra pedagoger har husdjur just nu men alla har erfarenhet av djur. Vi antar att pedagog fyra har mest erfarenhet av djur och pedagog ett har minst erfarenhet av djur. Pedagoger två och tre har ungefär lika mycket erfarenhet av djur.

Pedagog ett såg allergier som det största problemet med att ha djur inom småbarnspedagogiken men trodde att djuren kunde uppfylla de pedagogiska målen inom småbarnspedagogiken. Hen fokuserade på att barnen kan lära sig ansvarstagande genom att sköta djuren. Pedagog två fokuserade på ekonomi, skötsel av djuren under längre ledigheter och allergier, hen var ändå relativt positivt inställd till djur inom småbarnspedagogik och tyckte att djuren är bra för att barnen kan träna sina emotionella färdigheter genom dem. Pedagog tre är den enda av våra respondenter som påpekar att barn kan vara rädda för djur

men problematiserar också allergier samt vems ansvar djurets eller djurens skötsel är. Pedagog fyra som hade mest erfarenhet av djur hade en pragmatisk inställning till djur inom småbarnspedagogik, hen ansåg att det rent praktiskt skulle kunna vara svårt att ha djur inom småbarnspedagogiken men insåg vikten av de positiva aspekterna. Hen problematiserade skötseln, hygien och allergier bland barnen.

11.3 Sammanfattning av analysen

Pedagogerna var praktiskt orienterade och fokuserade på hur djur inom småbarnspedagogiken skulle fungera rent praktiskt snarare än hur djuren skulle kunna användas pedagogiskt. Svaren skulle ha kunnat se annorlunda ut och det kanske hade funnits mer djup i svaren om vi hade intervjuat pedagogerna på plats.

Alla pedagoger oberoende av arbetserfarenhet och personlig erfarenhet av djur nämnde allergier som ett problem, vilket vi hade förutspått. Andra problem med att ha djur inom småbarnspedagogiken var enligt våra respondenter skötseln, hygien och de ekonomiska resurserna som finns idag. Alla pedagoger var medvetna om att djur kan ha positiva effekter på barn samt att de alla var överens om att barn blir lugnare av djur. Pedagogerna hade en positiv syn på daghemmets utrymmesmässiga resurser till djurhållning. Vi blev överraskade över daghemmets utrymmesmässiga resurser, svaren skulle antagligen sett annorlunda ut om vi gjort undersökningen bland daghem i en stad. Att skötseln och ansvaret sågs som ett problem var förväntat, ingen vill sätta sin tid utanför arbetstiderna på arbetsuppgifter. Eventuellt om man fick lön för det. Pedagogerna var mer positivt inställda till djur som inte kräver så mycket skötsel, t.ex. akvariefiskar. Akvariefiskar är lättskötta men är inte något av de djurarter som pedagogerna räknat upp när de definierar vilka djur som i praktiken kan uppfylla något av de pedagogiska målen. Tidsbrist är ett problem som kom upp i intervjuerna, barngrupperna är överfulla. *"Finns det inte tillräckligt tid för barnen så finns det knappast tid till djurskötsel"*. Utöver våra frågor så tillade majoriteten av pedagogerna att det skulle vara bra att på något sätt inkludera djur inom småbarnspedagogiken genom att, förutsatt att alla i personalen är med på det ha något djur på daghemmet eller göra besök på bondgårdar. Djur är alltid omtyckta av barnen.

Vår hypotes var att pedagogerna med mindre arbetserfarenhet skulle ha en mer positiv inställning till att ha djur inom småbarnspedagogiken men alla fyra pedagoger var ganska kritiska även om de såg de positiva aspekterna. Vi trodde också att de som hade mer personlig erfarenhet av djur skulle vara mer positivt inställda till djur inom

småbarnspedagogik men den av pedagogerna som hade mest erfarenhet av djur ansåg att djurhållning inte passar sig på ett daghem utan mer på en skola men var positivt inställd till sporadiska djurbesök. Pedagogen med mest djurerfarenhet är också den av pedagogerna med mest arbetserfarenhet, det kan tänkas finnas ett samband mellan detta. Hen har hunnit arbeta länge och sett vad som fungerar och vad som inte fungerar, den långa arbetserfarenheten kan bidra till den pragmatiska synen på djur inom småbarnspedagogik. En av pedagogerna önskar mer kontakt med djur eftersom de flesta av barnen på hennes arbetsplats inte har egna djur hemma. Hen hade inte själv heller så mycket erfarenhet av djur. Vi trodde att de med mindre erfarenhet skulle vara mindre positivt inställda till djur på daghemmen men alla pedagoger hade i stora drag samma inställning.

En av pedagogerna med mer arbetserfarenhet ansåg att ha djur inom småbarnspedagogiken kan bestrida grunderna för planen för småbarnspedagogik eftersom att barnets trygghet skall komma först. Hen vidareutvecklade den tanken genom att säga att det finns barn som kan uppleva det otryggt att ha ett djur på daghemmet.

12 Slutdiskussion

I det här kapitlet går vi igenom våra respondenters svar på intervjufrågorna och om de svarar på vårt syfte med undersökningen. När vi valde tema så fastnade vi på djur inom småbarnspedagogik efter att ha läst en intressant artikel om en svensk förskola vars hela verksamhet byggde på att använda sig av djur för att uppnå de pedagogiska målen. Förskolan Smultronstället är lokaliserad i Kristianstad och har grundats av Carina Hertrich som också är förskolechef på förskolan. Förskolan inkluderar ett socialpedagogiskt tankesätt vid skötseln av djuren. Familjerna till barnen tar tillsammans hand om djuren och det handlar i praktiken om några skötselturer per år. På så vis inkluderas familjerna i en gemenskap och de arbetar tillsammans. Familjerna får en möjlighet till att göra något med varandra som i det moderna samhället är sällsynt eftersom att alla familjemedlemmar har egna fritidsintressen som tar upp mycket tid. Förskolan har varit väldigt attraktiv och barn har stått i kö för att få plats på förskolan.

Efter att ha läst den här artikeln reflekterade vi över hur den här idén skulle tas emot bland österbottniska pedagoger och familjer. Vi ville undersöka hur pedagoger i Österbotten såg på att ha djur inom småbarnspedagogiken, är det ens möjligt? De flesta av pedagogerna var ganska så kritiska till att ha djur på sin arbetsplats men var medvetna om att det kan vara till

fördel för barnen. Vi var beredda på att pedagogerna skulle vara negativt inställda till att ha djur inom småbarnspedagogiken. Under vår egen tid på daghem så fanns det kaniner på ett daghem, fiskar på ett och på den tredjes daghem fanns det inga djur. Inget av de daghem som våra respondenter arbetade på hade djur på daghemmet. En av respondenternas daghem hade haft en kanin på sitt daghem men den gavs bort eftersom att det upplevdes som ohygieniskt på grund av att de minsta barnen plockade matrester som fallit från buren.

Pedagogerna svarade rätt olika på vilka djur som passar att ha på ett daghem, hundar, akvariefiskar, får, getter, marsvin, kanin, hamster och sköldpaddor var de djur som de ansåg att kunde passa i småbarnspedagogiken. Vi hade förutspått hundar skulle vara det bästa alternativet eftersom att de används mycket inom vården och har bevisligen goda effekter på människan. Flera av pedagogerna ansåg att barnens empatiska förmåga kan utvecklas bättre om man har djur på daghemmet. Vi håller med om det och anser att det är viktigt att barn lär sig att vara empatiska eftersom att en människa med god empatisk förmåga har bra förutsättningar för att kunna fungera i samhället och skapa goda relationer med andra människor. Pedagogerna menade att skötseln av djuren är ett stort problem. Vi önskar att de skulle tänka annorlunda, det behöver inte vara pedagogernas uppgift att sköta djuren. Det systemet som Smultronstället i Sverige använde sig av fungerade bra och kunde även tänkas fungera här om det fick en chans.

Grunderna för planen för småbarnspedagogik och lagen är de styrdokument som småbarnspedagogiken i Finland styrs av. Pedagogerna som vi intervjuade ansåg att de pedagogiska målen kan uppfyllas genom att ha djur inom småbarnspedagogiken. En av pedagogerna ansåg att något barn kan känna sig otrygg med ett djur närvarande. Vi väljer att se det som en möjlighet för barnet att komma över en rädsla. Att räkna djurens mat, prata om djurens färger, att barnen lär sig vad djuren heter och om deras egenskaper, det är allmänbildande, barnen lär sig om respekt och empati, det är något som de sedan kan tillämpa i sitt vardagliga liv och byggstenar för framtiden. Vårt tema är intressant och vi var väldigt ambitiösa till en början. Ganska fort insåg vi att vi valt ett svårt tema som det inte finns så mycket tillgänglig relevant litteratur om. Forskningen har begränsats till djur inom vården. Nästa gång någon av oss skriver någon form av avhandling så kommer vi att ta det här i beaktande. Vår tidsplan höll inte eftersom att vi hade problem med att hitta relevant litteratur samt att vi inte skickade ut våra intervjufrågor i tillräckligt god tid, det tog länge innan vi fick svar och vi inte var medvetna om att vi fått lov att göra intervjuerna eftersom att mailet som chefen för småbarnspedagogik i den aktuella kommunen skickade hade gått till skräpposten. Det här kommer vi att ta till lärdom för framtiden.

Källförteckning

Beck-Friis, B., Lunding, H., Strang, P. & Beck-Friis, A. (2007). *Hundens betydelse i vården: Erfarenheter och praktiska råd* (1. uppl.). Stockholm: Gothia.

Cederlund, C. & Hallberg, J. (2017). *Socialpedagogik: Pedagogiskt socialt arbete* (Upplaga 2.). Stockholm: Liber.

Chalene, E. (2016). *Femtio djur som ändrat historiens gång* (Upplaga 1.). Stockholm: Lind & co.

Håkansson, M., Palmgren, C., Sallander, C., Henriksson, G. (2008) *Husdjur och folkhälsa* [forskningsöversikt] hämtad 2019-08-04 från
<http://www.vardhundskolan.se/Filer/Hakansson%20Husdjur%20och%20folkhalsa.pdf>

Herrlin, K. (2012). *Förskoleklassens didaktik: Möjligheter och utmaningar*. Stockholm: Natur & Kultur. s.46

Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder* (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur

Johansson, S. & Bornmaker, J. (2014). *Socialpedagogik* (1. uppl.). Stockholm: Liber. S.12-31

Kauppinen, T (2013, 5 september). Det nödvändiga bandet mellan människor och djur [Blogginlägg]. Hämtad 2019-04-04, från
<http://elaintenhyvinvointikeskus.edublogs.org/2013/09/05/det-nodvandiga-bandet-mellan-manniskor-och-djur/>

Kauppinen, T (2014, 9 januari). Djur och natur läker - ett studiebesök vid grön omsorg-verksamheten i Skåne [Blogginlägg]. Hämtad 2019-04-04, från
<http://elaintenhyvinvointikeskus.edublogs.org/2014/01/09/djur-och-natur-laker-ett-studiebesok-vid-gron-omsorg-verksamheten-i-skane/>.

Kennelliitto ry. (u.å). kompishundar (2019) Hämtad 2019-04-04, från
<https://www.kennelliitto.fi/sv/hundar/kompishundar>.

Kennelliitto ry. (u.å). lashundar (2019) Hämtad 2019-20-02, från
<https://www.kennelliitto.fi/sv/hundar/lashundarH>.

Kvale, S., 2009. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.

Lapsiasia, FN:s konvention om barns rättigheter:

<https://www.lapsenoikeudet.fi/pa-svenska/konventionen-om-barnets-rattigheter/> Hämtat 25.10 2019

Lundegård, I., Wickman, P. & Wohlin, A. (2004). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Lärarnas tidning 26.5.2016 [Online] <https://lararnastidning.se/forskolan-som-kryllar-av-djur/> [Hämtat:25.10.2019].

Mattila-Rautiainen, S. (2011). *Ratsastusterapia*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ojanen, K. (2011). *Tyttöjen toinen koti: Etnografinen tutkimus tyttökuultuurista ratsastustalleilla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Rautiainen, A. (2016, 23 maj). Vad är pedagogik inom småbarnspedagogiken? [Blogginlägg]. Hämtad 2019-05-04, från https://www.opf.fi/lagar_och_anvisningar/laroplans-och_examensgrunder/smabarnspedagogik/103/0/vad_ar_pedagogik_inom_smabarnspedagogiken.

Suomen bordercolliet & australiankelpiet ry. (2013, 19 maj). Alkuperä ja historia Hämtad 2019-06-12, från <http://www.sbcak.fi/bordercollie/bordercollie-alkupera>

Sheridan, S. (2015). *Förskollärarkompetens i förändring* (1. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Suomi, A., Juusola, M. & Anundi, E. (2016). *Vihreä hoiva ja voima*. [Helsinki]: Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka.

Svensson, L. (2014). *Introduktion till pedagogik* (2. uppl., 1. tr.). Lund: Studentlitteratur.

Törmälehto, E. (2015). Eläimen vaikutus lapsiryhmien toimintaan ja kehitykseen. I K. Ikäheimo (Red.), *Karvaterapiaa- eläinavusteinen työskentely suomessa* (s. 44 - 47). Folger Art AS.

Utbildningsstyrelsen. (2018). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018*. Tillgänglig:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf

Walsh, F. 2009, Human-Animal Bonds I: The Relational Significance of Companion Animals, Family Process

540/2018. Lag om småbarnspedagogik. 2018. Undervisnings- och kulturministeriet

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Hur länge har du arbetat inom småbarnspedagogik, samt vad är det som gör att du vill jobba inom småbarnspedagogiken?
2. Kan du berätta mer om ditt arbete och din bakgrund inom småbarnspedagogik?
3. Vad har du för erfarenheter av husdjur och boskapsdjur?
4. Tror du att det är möjligt att ha djur inom småbarnspedagogiken? Om inte i sådana fall varför? Motivera ditt svar.
5. Vilka djur anser du vara mest lämpliga att ha i småbarnspedagogiken? Motivera ditt svar.
6. Vad tror du att barn kan lära sig av att ha djur på daghemmet?
7. Skulle du kunna tänka dig att ha djur inom småbarnspedagogiken ifall kommunen gav klartecken för det?
8. Hur skulle djur på daghemmet kunna understöda barnens inläring och de pedagogiska målen i grunderna för planen för småbarnspedagogik?
9. Vad skulle kunna vara problematiskt med djur inom småbarnspedagogiken?
10. Vilka effekter tror du att djur inom småbarnspedagogiken skulle kunna ha på barnen och daghemmet överlag?
11. Vilka utrymmesmässiga möjligheter finns det på daghemmet, som du arbetar på, att ha djur?
12. Finns det något annat du vill tillägga berörande djur inom småbarnspedagogik?

